

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

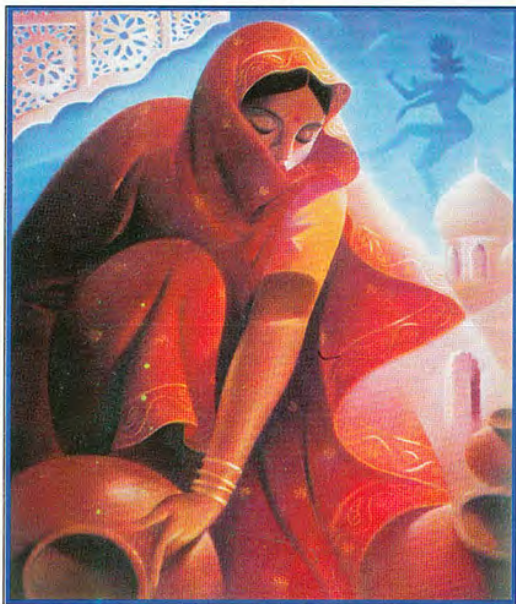
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Antonio Tabucchi

HİNT GECE MÜZİĞİ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
MÜNİR H. GÖLE

Antonio Tabucchi
HİNT
GECE MÜZİĞİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: Afa
2. basım: Can

Düzeltili: Mustafa Çolak
Dizgi: Gülay Altunkaynak

ISBN 975-07-0002-3

© 1984 by Antonio Tabucchi /
Antonella Antonelli Agenzia Letteraria srl /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (2000)

Ücretsiz PDF Kütüphane: <https://rantey.org>

Antonio Tabucchi

HİNT GECE MÜZİĞİ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
MÜNİR H. GÖLE

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 - 292 55 00 Fax: 252 72 33

web sayfamız: <http://www.canvayinlari.com>

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://ranney.org>

e-posta: yayinevi@canvayinlari.com

Özgün adı
Notturmo indiano

ANTONIO TABUCCHİ'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

DAMASCENO MONTEIRO'NUN KAYIP BAŞI / *roman*
HİNT GECE MÜZİĞİ / *roman*
UFUK ÇİZGİSİ / *roman*

1943 yılında Pisa'da doğan *Antonio Tabucchi*, Sienna Üniversitesi'nde Portekiz edebiyatı dersleri vermektedir. Portekizli eşiyle birlikte Fernando Pessoa'nın eserlerini İtalyanca'ya kazandıran *Tabucchi*'nin iki çocuğu vardır. Zamanını Toscana'daki eviyle Lizbon arasında geçirir. Üniversite görevlisi olarak 'Avrupa dışı ülkelerde Avrupa kökenli kitaplıklar' projesi için Güney Amerika ve Hindistan'da birçok arşiv araştırması yapmıştır. İtalyan ve yabancı dergilerde çok sayıda eleştiri yazısı ve deneme yayınlamıştır. Birçok dile çevrilmiş başlıca eserleri şunlardır: *Piazza d'Italia* (1975), *Il Piccolo Naviglio* (1978), *Il Gioco del Rovescio* (1981), *Donna di Porto Pim* (1983), *Notturmo Indiano* (1984– *Hint Gece Müziği*), *Piccoli Equivoci senza Importanza* (1985), *Il Filo dell'Orizzonte* (1986– *Ufuk Çizgisi*), *Gli ultimi tre giorni di Fernando Pessoa* (1986– *Fernando Pessoa'nın Son Üç Günü, Bir Sayıklama*), *Requiem* (1991), *I Volatili del Beato Angelica* (1987), *I Dialoghi Mancati* (1988), *Un Baula Piena di Gente* (1990), *L'Angela Nera* (1991), *Sagni di Sagni* (1992).

SUNUŞ

Karanlık Gecede Bir Gölge

Kitapları birçok dilde tanınan *Antonio Tabucchi*, İtalyan Edebiyatı'na yeni bir soluk getirmiştir.

Her kitap bir yolculuktur ve bir kitaplık, çıkışı olmayan, sonsuz bir dolambaca dönüşebilir. Kimilerinin içinden çıkmak istemedikleri bir dolambaçtır bu: Kitaplarının içine dalarlar; kitaplar da kafalarına girer. Bu da onların yolculuk anlayışıdır, çoğu kez de en anlamlı yolculuklar bir odanın içinde yapılır. Yolculuk bir araçtır ve ilerledikçe şekil değiştirir; yaşama dönüşür. İkisi birbirine girer ve karışır, ortaya ele avuca sığmayan gölge, öteki kalır.

Bu kitap da, önceden kestirilmesi olanaksız Hindistan'ın içlerine bir gece yolculuğudur: Kaygı verici, kimi zaman da tehlikeli yerler ve karşılaşmalar, insanın kendini tatlı ve sonsuz bir bilinçsizlikle bıraktığı bir gezi. Bilmediğimiz bir nedenle, kayıp bir dostun arayışına girişmiş özlemsiz ve düşülkesiz bir başkişi... Ve Hindistan'ın anısı, daha doğrusu anlatanın gözünde yansıyan, sınırsız bir bekleyişin dondurduğu engin ve devinimsiz Hint toprakları, maddelerin, gövdelerin, kokuların, kaygılı bir kehanetle

dağıttığı yabancı varlıklar; sonuçta, arayıp da bulamamak, aramadığını bulmak, içinde bir gölge arayan gecenin yerini bulgulamak için en uygun, hatta tek olası yer.

Bu akıl almaz, esrarlı ülkede, ayın bir de gece yüzünün olması gibi, kayıp dost, çözümlenemezliğe yeni bir giz katarak, o karanlık boşlukta, insanın kendisinden başka kimseyle karşılaşmasının olanaksız olduğu yerde saklanır.

Tabucchi, yaratılan evreni kullanmayı bilir. Yazısında ne şekilci bir yabansılık (yabansılığın, insanın bir yeri anlayamamasından ve de anlayacak eşgüdümlemlerden yoksun olmasından kaynaklandığını söylüyor kendisi), ne de etnolojik bir ironi vardır. Anlatanın, Doğu esinlerinin pek etkisinde kalmaması, en tuhaf ve çelişkili yerlere sakınımla karışık bir merakla girip çıkmadaki kolaylığı, soğuk yaklaşımı, yazarın sözcüklerden çok düşünce oyunlarına dayanan yazısına yansır.

Tabucchi özgün olma, yenilik getirme iddiasında da değildir. Yapısal oyunlara başvurma gereği duy-maksızın, anıştırma ve çok anlamlılığı dile getirmeyi başaran bir anlatının izlerini sıralar; aşırı berraklığa kapılmayarak yorum olasılıklarını artırır, kavramsal soyutlamaya dek varan bir düzyazının sırasını bozmayarak içsel yankıları vurgular.

Anlatının düşünüyü somutlaştırma deneyiminde, her yol bir başka yola açılır, her karşılaşmayı başka bir karşılaştırma izler, her gecenin ardından başka bir gece gelir. Sonunda anlatan da kendini bulma umudunu güttüğü kendi gölgesine girer.

Arayışın gerçeği veya anlamı veya sonucu, belki de gölgenin kayıp dost değil, kişinin kendi içsel var-

lığı olmasıdır. Kitap, biri zorunlu olarak bir sonraki-
ni belirleyen düzenli bölümlerle geliştikçe, insanda
bir kaygı, asla sonuca ulaşmayacağını bildiğimiz hal-
de, bir beklenti yaratır. Ortada ne yol alınan, ne de
bir yere varılan bir güzergâh vardır. Yolculuk bu ka-
dardır ve yolculuğun amacı, arananın bulunduğu
yerde yitirilir.

Kısaca, *Hint Gece Müziği*'nde, varsayımlar ve sa-
nılar burgacına kapılarak, bir serüvene sürüklenmiş
gölgenin takibine tanık oluyoruz. Gerçek dış dünya
serüveni, atılan adımlar, karşılaşılan kişiler ve zama-
nın akışıyla içsel bir serüvene dönüşür. Dile getirile-
meyen nedenlerle kayıp dostun peşine düşen kişi,
kendi bilincinin derinliklerine iner, kendi kimliği-
nin arayışında, anılardan oluşan bir güzergâhta yol-
culuğunu sürdürür. Gölgenin karanlık gece yolculu-
ğu, aynı zamanda varolmanın ürkütücü gizli yanı-
dır.

M.H.G.

NOT

Bu kitap, yalnızca bir uykusuzluk değil, aynı zamanda da bir yolculuktur. Uykusuzluk kitabı yazana, yolculuk da gezene aittir. Yine de, bu kitabın kahramanının gezdiği yerlere ben de gittiğim için, kısa bir liste hazırlamak bana uygun göründü. Yerbetimsel bir dizelgenin, gerçeğin sahip olduğu güçle, içinde bir Gölge aranan bu Gece'ye ışık tutabileceği yanılsamasının mı, yoksa mantıkdışı güzergâhlara meraklı birinin, günün birinde kılavuz olarak kullanabileceği saçma sanısının mı fikrin altında yattığını iyi bilmiyorum.

A.T.

Kitapta Adı Geçen Yerlerin Listesi

1. *Khajurraho Hotel*. Suklaji Street, numarasız, Bombay.
2. *Breach Candy Hospital*. Bhulabai Desai Road, Bombay.
3. *Taj Mahal Inter-Continental Hotel*. Gateway of India, Bombay.
4. *Railway's Retiring Rooms*. Victoria Station, Central railway, Bombay. Tren biletine ya da Indra-il Pass'a geceleme dahildir.
5. *Taj Coromandel Hotel*. 5 Nugambakkam Road, Madras.
6. *Theosophical Society*. 12 Adyar Road, Adyar, Madras.
7. Autobus-stop. Madras-Mangalore Yolu, Mangalore'dan 50. kilometrede adı bilinmeyen bir yer.
8. *Arcebisado e Colégio de S. Boaventura*. Calangute-Panaji Yolu, Velha Goa, Goa.
9. *Zuari Hotel*. Swatantrya Path, numarasız, Vasco de Gama, Goa.
10. *Calangute Plaji*, Panji'den 20 km. uzaklıkta, Goa.
11. *Mandovi Hotel*. 28 Bandodkar Marg. Panaji, Goa.
12. *Oberoi Hotel*. Bgmalo Breach, Goa.

Birinci Bölüm

I

Taksi sürücüsü keçi sakallıydı, saçlarına bir file takmış, küçük bir saç örgüsünü de beyaz bir kurdeleyle tutturmuştu. *Sikh* olduğunu düşündüm, çünkü kılavuzum tam böyle betimliyordu. Kılavuzumun adı *India, a Travel Survival Kit* idi. Londra'da merraktan satın almıştım, çünkü Hindistan üzerine alışılmamış ve görünürde işe yaramaz bilgiler veriyordu. Yalnız daha sonraları ne kadar gerekli olduğunu anlayacaktım.

Adam bence çok hızlı sürüyor ve yırtıcılıkla klaksona basıyordu. Kasıtlı bir şekilde yayalara sürünerek geçtiği izlenimine kapılmıştım, yüzündeki ne idüğü belirsiz gülümseme de hoşuma gitmiyordu. Sağ elinde siyah bir eldiven vardı, bu da hoşuma gitmemişti. Marine Drive'a saptığında, sakinleşir gibi oldu ve efendi efendi denize nazır giden arabaların sırasına karıştı. Eldivenli eliyle deniz kıyısındaki palmiyeleri ve körfez eğrisini gösterdi. "İşte Trobay," dedi. "Ve önümüzde de Elephanta Adası, ama daha görünmüyor. Gezmek isteyeceğinize eminim, Gateway of Indiana'dan her saat küçük tekneler kalkar."

Neden Marine Drive'dan geçtiğini sordum. Bombay'ı bilmiyordum, ama dizlerimin üzerine yer-

leştirdiğim haritadan izlediği yolu kestirmeye çalışıyordum. İşaret noktalarım, haydutlar pazarı Mala-bar Hill ve Chor'du. Otelim bu iki nokta arasında bulunuyordu ve oraya gitmek için Marine Drive'dan geçmeye gerek yoktu. Ters yönde gidiyorduk.

"Sizin söylediğiniz otel sefil bir mahallededir," dedi adam tatlı dille. "Ve malın kalitesi çok kötüdür. Bombay'a ilk defa gelen turistler, sık sık pek uygun olmayan yerlere dşerler, ben sizin gibi bir beyefendiye yaraşır bir otele götürüyorum sizi." Pencereden tkrp bana göz kırptı. "Ayrıca mal da birinci kalitedir." Yapışkan ve suç ortağı bir sırıtış suratına yayıldı, bu da iyice midemi bulandırdı.

"Durun burada," dedim. "Hemen şimdi."

Adam donup kölece bir ifadeyle bana baktı. "Ama burada duramam," dedi. "ok trafik var."

"Olsun, ben yine de iniyorum," diyerek bir elimle sıkıca kavradığım kapıyı açtım.

Adam aniden fren yaptı ve Marathi olması gereken bir dilde ağzına geleni sövüp saymaya koyuldu. Çok fkeli bir hali vardı ve dişlerinin arasından ıslık gibi çıkan seslerin de en kibar sözcükler olmadıklarını kestirebiliyordum, ama bütün bunlara hiç aldırmıyordum. Yanıma aldığım küçücük bir bavulum vardı ve eşyalarımı indirmek için arabadan inmesine gerek yoktu. Adama yüz rupilik bir banknot uzattım ve Marine Drive'ın geniş kaldırımına indim; sahilde dinsel bir tören ya da bir panayır vardı, dev bir kalabalık ne olduğunu çıkaramadığım bir şeye doğru akıyordu. Ortalık, deniz kıyısında korkuluk duvarı üzerine uzanmış başıboşlar, ıvır zıvır satan veletler, dilencilerle kaynıyordu. Ayrıca bir sıra da motorlu

bisikletliler vardı, mobilete bağı bir çeşit sarı kutuya bindim ve kullanan bücüre otelimin adresini seşim yükselterek söyledim. Çocuk motoru çalıştıran pedala basıp arabaların arasından sıyrılarak tam gaz yola koyuldu.

‘Kafesler Mahallesi’, kafamda canlandırdığımdan çok daha beterdi. Ünlü bir fotoğrafçının kimi fotoğraflarından tanıyordum bu mahalleyi ve kendimi insan sefaletini korkusuzca karşılamaya hazır hissediyordum, ama fotoğraflar göze görüneni bir dörtgen içine kapatırlar. Çerçevesiz görünen ise bambaşkadır. Üstelik bu görünenin pis bir kokusu vardı. Daha doğrusu, bir sürü pis kokusu vardı.

Mahalleye girdiğimizde gün batıyordu ve tropik iklimlerde olduğu gibi, daha bir sokağı aşmaya kalkmadan ansızın gece bastırdı. ‘Kafesler Mahallesi’ndeki yapıların çoğu ahşap ve hasırdandı. Orospular, tahtaları birbirine üstünkörü birleştirilmiş barakalarda oturmuş, başlarını daracık bir aralıktan çıkarıyorlardı. Bu barakaların bazıları, bekçi kulübesinden azıcık daha büyüktü. Ayrıca, gaz lambalarıyla aydınlanmış, önüne insanların üşüştüğü, dükkân ya da başka bir ticari uğraşa yönelik paçavradan salaşlar ve çadırlar da bulunuyordu. Ama Khajuraho Otelinin küçücük ışıklı bir tabelası vardı ve yapıları betondan ıssız bir sokağı bakıyor sayılırdı. Holün, eğer buna hol denebilirse, uğursuz değil, ama kuşku uyandıran bir havası olduğu su götürmezdi. İngiliz publarındaki gibi yüksek bir tezgâhın bulunduğu loş, ufak bir odaydı, tezgâhın iki yanında ikişer kırmızı abajur duruyordu, arkasında da yaşlı bir kadın. Üzerine göz alıcı bir sarı giymiş, el tırnaklarını da

maviye boyamıştı; alnında Hintli kadınların sayısız işaretlerinden biri olmasına rağmen Avrupalı olduğu düşünülebilirdi. Pasaportumu gösterip telgraf çekerek yer ayırtmış olduğumu söyledim. Başını eğdi ve pasaportumdaki tarihleri, gizlemeye gerek duymadığı bir aceleyle kopya etmeye koyuldu, sonra da imzalamam için fişi bana doğru çevirdi.

"Banyolu mu, banyosuz mu?" diye sorup fiyatları belirtti.

Banyolu odayı tuttum. Resepsiyoncunun hafif bir Amerikan aksanı var gibi geldi bana, ama fazla üstüne gitmedim.

Bir oda ayarlayıp anahtarı uzattı. Anahtarlık saydam plastiktendi ve içinde otelin zevkine uygun çıkartma bir resim vardı. "Yemek ister miydiniz?" diye sordu. Bana bakışı kuşku doluydu. Buraya Batılıların pek uğramadığını anladım. Havaalanından telgraf çektikten sonra bavulsuz gelmiş sayılırdım. Burada ne arandığımı merak ettiği belliydi.

Evet, dedim. Fazla çekici gelmiyordu, ama karım çok açtı, üstelik mahalleyi arşınlamak için en uygun zaman olmadığının da farkındaydım.

"*Dining-room* saat sekizde kapanır," dedi. "Sekizden sonra da yalnızca odaya servis yapılır."

Aşağıda yemeyi tercih ettiğimi söyledim, önüme düşerek holün öte yanındaki bir perdeye kadar gitti; tonozlu, duvarları koyu bir renge boyanmış, alçak masalı küçük bir salona girdim. Masaların hepsi boştu ve çok zayıf bir ışık vardı. Menü bir sürü yemek çeşidi vaat ediyordu, ama garsona sorunca, özel olarak o akşam her şeyin bittiğini öğrendim. Yalnızca on beş numara kalmıştı. Balık ve pilavı çabuk çabuk

yedim, ılık birayı da yuvarladıktan sonra hole döndüm. Resepsiyoncu, yine sandalyesine tünemiş, kendini bütün zamanını alan bir uğraşa, bir çeşit aynanın üzerine ufacık renkli taşları dizmeye kaptırmış gibiydi. Giriş kapısının köşesindeki divana, Batılılar gibi giyinmiş, fil paça pantolonlu, iki koyu tenli delikanlı oturmuştu. Varlığımın farkında değilmiş gibi duruyorlardı, ama kendimi hemen rahatsız hissettim. Kadının konuşmasını bekleyerek tezgâhın önünde durdum. Konuştu. Yansız ve kopuk bir sesle, numaralar söyledi, ama ne olduğunu anlayamadığımdan tekrarlamasını rica ettim. Tek anlayabildiğim sayılar ilki ve sonuncusuydu; on üç yaşından on beş yaşına üç yüz rupi, elli yaşın üstündekiler beş rupi.

"Kızlar birinci kattaki küçük salondalar," diye noktaladı.

Cebimden mektubu çıkarıp altındaki imzayı gösterdim. Adı çok iyi anımsıyordum, ama yanlışlık olmaması için yazılı olarak görmesini istiyordum. "Vimala Sar," dedim. "Vimala Sar adındaki kızı istiyorum."

Divanda oturan iki delikanlıya şöyle bir göz atarak, "Vimala Sar artık burada çalışmıyor," dedi. "Gitti."

"Nereye gitti?" diye sordum.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı. "Ama burada ondan daha güzel kızlarımız var."

Durum pek iyi görünmüyordu. Gözucuyla, iki gencin hafif bir hareket yaptıklarını fark eder gibi oldum, ama belki de bu yalnızca bir kuruntuydu.

"Bana bulun onu," dedim çabucak. "Ödamda bekliyorum." Bereket versin, cebimde iki adet yirmi

dolarlık banknot vardı. Parayı ufak, renkli taşların arasına yerleştirip bavulumu aldım. Merdivenleri tırmanırken aklıma korkudan kaynaklanan küçük bir esin geldi ve "Büyükelçilikte burada olduğumu biliyorlar," dedim yüksek sesle.

Oda temize benziyordu. Yeşil badanalıydı ve duvarlarda, bana Khajuraho'nun erotik heykellerinin tasvirleri gibi gelen; ama kesinlikle doğrulamaya niyet etmediğim gravürler asılıydı. Yatak çok alçaktı, yanında yırtık bir koltuk ve canlı renklerde küçük bir yastık yığını vardı. Başucu masasının üzerinde, anlamı kuşkuya yer vermeyecek çeşitli nesneler duruyordu. Soyunup temiz çamaşır çıkardım. Banyo, daracık bir odaydı, kapısının üstüne, Coca-Cola şişesine binmiş sarışın bir kadını gösteren bir afiş yapıştırılmıştı. Afiş sararmıştı ve böcek lekeleriyle kaplıydı, sarışının saçları ellili yılların modasına göre taranmıştı, Marilyn Monroe'nunkiler gibi, bu da uygunsuzluğu daha da arttırıyordu. Duşun kafası gitmiş, geriye yalnızca baş hizasında duvardan çıkıp su fışkırtan hortum kalmıştı; buna karşın yıkanmak bana dünyanın en keyifli işi gibi geldi. Sırtımda sekiz saatlik uçak yolculuğunun, havaalanında üç saat beklemenin ve Bombay'ı bir baştan bir başa kat etmenin yorgunluğu vardı.

Ne kadar uyuduğumu bilmiyorum. Belki iki saat, belki daha da fazla. Kapıya vurulan hafif darbe sesleriyle uyandığımda, nerede bulunduğumu hemen kavrayamadan, kurulmuş makine gibi açmaya kalktım. Kız hışırtıyla içeri girdi. Ufak tefekti ve üzerine güzel bir sari giymişti. Terliyordu ve makyajı gözle-

rinin kenarından akıyordu. "İyi akşamlar bayım, ben Vimala Sar'ım," dedi. Gözleri yerde, kolları iki yanına sarkık, sanki incelemem için bana zaman tanıyormuş gibi odanın ortasında dikildi.

"Ben Xavier'nin bir arkadaşıyım," dedim.

Gözlerini kaldırdı, büyük bir hayret okunuyordu bu gözlerde. Mektubu, başucu masasının üzerinde, hazır duruma getirmiştım. Baktı ve ağlamaya başladı.

"Neden buraya gelmişti?" diye sordum. "Ne yapıyordu burada? Şimdi nerede?"

Sessizce, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. O zaman fazla soru sormuş olduğumu anladım.

"Sakin olun," dedim.

"Size yazdığımı öğrendiğinde öfkeden gözü dönmüştü," dedi.

"Peki neden yazdınız bana?"

"Çünkü adresinizi Xavier'nin not defterinde bulmuştum," dedi. "Bir zamanlar yakın dost olduğunuzu biliyordum."

"Neden öfkeye kapıldı?"

Ağlamasını önlemek istercesine, bir eliyle ağzını kapattı. "Son zamanlarda kötü yürekli olmuştu," dedi. "Hastaydı."

"Peki ne yapıyordu?"

"İş yapıyordu," dedi. "Bilmiyorum, bana hiç söz etmezdi, artık iyi değildi."

"Nasıl işler yapıyordu?"

"Bilmiyorum," diye tekrarladı. "Bana hiç anlatmazdı, bazen günlerce ağzını açmazdı, sonra birdenbire çok kaygılı biri olur çıkar, her şeye kızar, büyük öfke krizlerine tutulurdu."

"Ne zaman geldi buraya?"

"Geçen yıl," dedi. "Goa'dan geliyordu, oradaki-
lerle iş çeviriyordu, sonra da hastalandı."

"Onlar dediğiniz kim oluyor?"

"Goalılar," dedi. "Goa'dakiler, bilmiyorum."

Yatağın yanındaki küçük koltuğa oturdu, artık ağlamıyor ve daha sakin görünüyordu. "İçecek bir şeyler alın," dedi. "Ufak dolapta likörler var, şişesi elli rupi."

Dolabı açıp içinden sarı renkte sıvıyla dolu bir likör çıkardım, mandalina likörüydü. "Peki kimdi bu Goalılar?" diye üsteledim. "Bir şeyler anımsamaya çalışın, hiç değilse adlarını."

Başını iki yana salladı ve yeniden ağlamaya başladı.

"Goalılar," dedi. "Goa'dakiler, bilmiyorum. Hastaydı," diye tekrarladı.

Bir an durdu ve derin derin iç geçirdi. "Bazen her şeye karşı ilgisiz kalıyordu," dedi. "Bana bile. Onu biraz olsun ilgilendiren tek şey, Madras'tan gelen mektuplardı, ama hemen ertesi gün yine aynı duruma düşüyordu."

"Hangi mektuplar?"

"Madras'tan gelen mektuplar," dedi saflıkla, sanki kendi başına yeterli bir bilgiymiş gibi.

"Ama kimden geliyorlardı?" diye üsteledim. "Kim yazıyordu bu mektupları?"

"Bilmiyorum," dedi. "Bir dernek, anımsamıyorum, bana hiç okutmadı."

"Ya o, yanıt veriyor muydu?" diye sordum bir daha.

Vimala düşünceli, durdu. "Evet, yanıtlıyordu, sanırım evet, yazarak saatlerini geçiriyordu."

"Rica ediyorum," dedim. "Biraz çaba sarf edin, ne derneğiymi bu?"

"Bilmiyorum," dedi. "Galiba bir araştırma derneğiymi, bilmiyorum efendim." Biraz daha durakladı ve ekledi: "İyi bir insandı, niyeti iyiydi, ama doğasının kara bir yazgısı vardı."

Kollarını kavuşturmuştu, parmakları uzun ve güzeldi. Sonra rahatlamış bir ifadeyle bana baktı, bir şeyler anımsamış gibiydi. "Theosophical Society," dedi. Ve ilk kez gülümsedi.

"Bakın," dedim. "Acele etmeden her şeyi anlatın bana lütfen, aklınıza gelen her şeyi, bana söyleyebileceğiniz her şeyi."

Bir kadeh daha verdim. İçti ve anlatmaya koyuldu. Uzun, uzatılmış, ayrıntılarla yüklü bir anlatı oldu. Xavier'yle hikâyelerini, Bombay'ın sokaklarını, şenlikler için Bassein ve Elephanta'ya gidişlerini anlattı. Sonra da Victoria Garden'de çimler üzerine uzanarak geçirdikleri öğle sonralarını, ilk muson yağmurlarında Chowpatty Beach'den denize girmelerini. Böylece Xavier'nin gülmeyi nasıl öğrendiğini, onu nelerin güldürdüğünü öğrendim; ve de alacakaranlıkta sahilde yürüyüş yaparlarken, Umman Denizi üzerindeki günbatımlarını ne kadar sevdiğini. Hüzünlü ve sefil yanını özenle ayıkladığı bir öyküydü. Bir aşk hikâyesiydi.

"Xavier birçok şey yazmıştı," dedi. "Sonra günün birinde, hepsini ateşe verdi. Burada, bu oteldeydi, bakırdan bir leğen aldı ve içinde her şeyi yaktı."

"Neden?" diye sordum.

"Hastaydı," dedi. "Doğasının kara bir yazgısı vardı."

Vimala gittiğinde, gece sona ermek üzereydi. Saate bakmadım. Perdeleri çekip yatağın üzerine uzandım. Tam uyumak üzereyken, uzak bir çığlık geldi kulağıma. Belki bir dua, doğmakta olan yeni güne bir çağrıydı.

II

"Adı neydi?"

"Xavier," diye karşılık verdim.

"Misyoner mi?" diye sordu. Sonra da ekledi: "İngiliz değil herhalde?"

"Hayır," diye yanıtladım. "Portekizlidir, ama misyoner olarak gelmedi. Hindistan'da kaybolmuş bir Portekizlidir."

Doktor onaylar gibi başını eğdi. Başını her oynatışında yer değiştiren, lastik bir takke gibi, parlak bir yarım peruk takıyordu. "Hindistan'da çok insan kaybolur," dedi. "Bunun için özel olarak yapılmış bir ülkedir."

"Doğru," dedim. Ve uzun yüzüne baktım, o da dalgın bir şekilde bana baktı, sanki varlığı rastlantı sonucuymuş gibi, sanki her şey rastlantı sonucuymuş gibi, zaten öyle de olmalıydı.

"Soyadını da biliyor musun?" diye sordu. "İşimize yarayabilir."

"Janata Pinto," dedim. "Uzaktan Hint kökenliydi, sanırım atalarından biri Goa'dan geliyordu, en azından öyle diyordu bize."

Doktor, 'bu kadarı yeter' anlamına çekilebilecek bir el hareketi yaptı; ama söylemek istediği bu değildi haliyle.

"Arşivler vardır herhalde," dedim. "Hiç değilse var olduğunu umuyorum."

Suçlu ve mutsuz bir havayla gülümsedi. Bembeyaz dişleri vardı, üst sırada bir tanesi eksikti. "Arşiv..." diye mırıldandı. Birdenbire yüzü katı, gergin bir ifade aldı. Sert bir havayla bana baktı, bakışında neredeyse horgörü diyebileceğim bir şey vardı. "Bombay Hastanesi'nde olduğunuzu unutmayın," dedi ters bir sesle. "Avrupa ölçütlerinizi bırakın bir kenara, burada büyük lüks kaçır."

Sustum, o da sesini çıkarmadı. Önlüğünün cebinden, ince kamıştan bir kutu çıkarıp içinden bir sigara aldı. Masasının arkasındaki duvarda, kocaman sarkaçlı bir saat vardı. Saat yediyi gösteriyordu, durmuştu. Ben bakarken, aklımdan geçeni anladı. "Duralı o kadar çok oluyor ki," dedi. "Her neyse, saat gece yarısı."

"Biliyorum," dedim. "Sizi saat sekizden beri bekliyorum, gündüz nöbetçi doktor, bana yardım edebilecek tek kişinin siz olduğunu söyledi, belleğiniz çok kuvvetliymiş."

Yeniden, hüzünlü ve suçlu, gülümsedi ve bir gaf daha yaptığımı anladım; böylesine bir yerde, iyi bir belleğe sahip olmak bir ayrıcalık değildi.

"Dostunuz muydu?"

"Bir anlamda," dedim. "Zamanında."

"Ne zaman hastaneye kaldırıldı?"

"Bir yıl kadar önce galiba, musonların sonunda."

"Bir yıl uzun bir süre," dedi. "Yanınızda bir fotoğrafı var mı?"

Basit ve pratik bir soruydu, ama yanıtlamadan önce duraksadım, çünkü ben de belleğin ağırlığını,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

aynı zamanda da yetersizliğini hissetmiştim. Sonuçta, insan bir yüzden ne anımsayabilir? Hayır, yanımda fotoğrafı yoktu, kafamda yalnızca anısını saklıyordum; ve anı da yalnızca bana aitti ve betimlenemezdi. Xavier'nin çehresinden benim sakladığım ifadeydi. Biraz çaba sarf edip "Benim boyumda, zayıf, düz saçlı, benimle aynı yaşlarda bir adamdır ve de bazen sizinki gibi bir ifade takınır, doktor bey, yani gülümserken hüzünlü görünür," dedim.

"Pek kesin bir betimleme değil," dedi. "Zaten bu bir şeyi değiştirmez, Janata Pinto diye birini anımsamıyorum, hiç değilse şimdilik."

Çok gri, çıplak bir odadaydık. Dipteki duvarda, çimentodan büyük bir su haznesi, bir çeşit lavabo vardı, içi kâğıt doluydu. Haznenin yanındaki uzun masa da kâğıtlarla kaplıydı. Doktor ayağa kalkıp odanın öte ucuna gitti. Bana topallıyormuş gibi geldi. Masanın üzerindeki kâğıt yığınının karıştırmaya başladı. Uzaktan, defter yaprakları ve kahverengi paketleme kâğıdı parçaları gibi göründüler bana.

"İşte benim arşivim," dedi. "Yalnızca adlar var."

Çalışma masasının karşısında oturup üzerindeki birkaç nesneyi inceledim. İçinde Londra Köprüsü'nün minyatürü olan bir cam küre ve İsviçre şalesine benzeyen bir evin çerçeveli fotoğrafı vardı. Bu bana saçma göründü. Şalenin pencerelerinden birinde, bir kadının çehresi seçiliyordu, ama fotoğraf solmuştu ve hatlar net değildi.

"Uyuşturucu düşkününü değil herhalde?" diye sordu bana odanın öteki ucundan. "Uyuşturucu kullananları hastaneye kabul etmiyoruz."

Karşılık vermedim ve başımı salladım. "Kuşkusuz değil," dedim daha sonra. "Sanmıyorum, bilmiyorum."

"Ya hastaneye geldiğini nereden biliyorsunuz, emin misiniz?"

"Khajuraho Otelinden bir orospu söyledi bana, geçen yıl orada kalıyormuş."

"Ya siz?" diye sordu. "Siz de orada mı kalıyorsunuz?"

"Geçen gece orada uyudum, ama yarın değiştireceğim, aynı otelde bir geceden fazla kalmamaya çalışıyorum, olabildiğince."

"Neden?" diye sordu birden kuşkulu bir havayla. Kollarında bir tomar kâğıt vardı ve gözlüklerinin üzerinden bana bakıyordu.

"Nedeni yok," dedim. "Her gün değişiklik yapmak hoşuma gidiyor, yanımda yalnızca bu küçük bavul var."

"Yarın için bir karara vardınız mı?"

"Daha değil," dedim. "Çok rahat, hatta lüks bir otel arzu ettiğimi sanıyorum."

"Taj Mahal'a gidebilirsiniz," dedi. "Bütün Asya'nın en şatafatlı otelidir."

"Pek kötü bir fikir değil belki de," diye karşılık verdim.

Kollarını su haznesine, kâğıtların içine daldırdı. "Ne kadar da çok insan var," dedi. Lavabonun kenarına oturmuş, gözlüklerini siliyordu. Mendiliyle gözlerini ovuşturdu, çok yorulmuş veya tahriş olmuşlardı sanki. "Tozdan," diye açıkladı.

"Kâğıt mı?" dedim.

Gözlerini yere çevirip sırtını bana döndü. "Kâğıt," dedi. "İnsanlar."

Uzaktan, kulağımıza boğuk bir hurda demir sesi geldi, bir teneke bidon merdivenlerden yuvarlanıyordu sanki. "Zaten burada yok," dedi elindeki bütün kâğıtları bırakarak. "Galiba bütün bu adların içinde onunkini aramak anlamsız."

İçgüdüsel olarak ayağa kalktım. Ayrılma zamanı geldi, diye düşündüm, işte artık gitmem gerektiğini anlatmaya çalışıyor. Ama farkına varmamış gibiydi ve çok eskiden beyaza boyalı olduğu belli olan metal dolaba doğru ilerledi. İçini karıştırdı ve aldığı birkaç ilacı çabucak önlüğünün cebine attı. Rastlantıyla almış, seçim yapmamış gibi geldi bana. "Eğer buradaysa, bulmanın tek yolu gidip aramaktır," dedi. "Viziteye çıkınam gerekiyor, isterseniz beni izleyebilirsiniz." Kapıya yönelip açtı: "Bu gece, her zamankinden daha uzun dolaşacağım, bana eşlik etmeyi belki de gereksiz buluyorsunuzdur."

Ayağa kalkıp ardından gittim. "Gerekli olduğuna inanıyorum," dedim. "Bavulu da alabilir miyim?"

Kapının açıldığı alan, her yanı başka bir koridora açılan altıgen biçimde bir holdü. Bez parçaları, torbalar ve gri çarşaflarla tıklım tıklım doluydu. Kiminde morumsu ve kahverengi lekeler vardı. Sağdan ilk koridora saptık; kapının üzerinde Hintçe yazılı bir levha vardı, harflerin kimileri düşmüş ve kırmızı harflerin ortasında belirgin bir iz bırakmıştı.

"Bir şeye dokunmayın," dedi. "Ve hastaların çok yakınına da gitmeyin. Siz Avrupalılar çok hassassınızdır."

Geçit çok uzundu ve iç karartıcı bir maviye boyanmıştı. Döşeme, ezmek için çaba sarf etmemize karşın, ayaklarımızın altında patlayan hamamböceklerinden kapkaraydı. "Köklerini kazıyoruz," dedi

doktor. "Ama bir aya kalmadan yeniden ortaya çıkıyorlar, kurtçuklar duvarların içine sinmiş, hastaneyi yıkmak gerek."

Geçit, bir öncekiyle aynı biçimde başka bir hole açılıyordu, ama burası dar ve ışıksızdı ve bir perdeyle kapatılmıştı.

"Bay Janata Pinto ne yaptı?" diye sordu, holün perdesini aralarken.

İçimden, 'anında çeviri' demek geçti, belki de böyle söylemeliydim. Ama bunun yerine, "Öykü yazardı," dedim.

"Ha!" yaptı. "Dikkat, burada bir basamak var. Ne öyküleriymi bunlar?"

"Şey," dedim. "Nasıl anlatacağımı bilmiyorum, diyelim ki dikiş tutturamamış kişilerden, yanılıglardan söz ediyorlardı; örneğin bir tanesi, yaşamını bir yolculuğun düşüyle geçiren ve sonunda fırsat eline geçtiğinde, o gün artık canının o yolculuğu çekmediğini fark eden bir adamın öyküsüydü."

"Buna rağmen, o yolculuğa çıktı," dedi doktor.

"Öyle görünüyor," dedim. "Doğru."

Doktor, perdeyi arkamızdan bıraktı. "Burada, yüz kişi kadar var," dedi. "Korkarım sizin için pek hoş bir gösteri olmayacak, bunlar çok uzun zamandır burada olan hastalar, arkadaşınızın da aralarında bulunması mümkün, gerçi bence çok küçük bir olasılık bu."

Ardından gittim ve hayatımda gördüğüm en geniş salona girdik. Aşağı yukarı bir hangar kadar büyüktü ve duvarlar ve ortadaki üç sıra boyunca, berbat görünümlü yataklar dizilmişti. Tavandan birkaç ampul sarkıyordu, bir an durakladım, çünkü koğuştan çok ağır bir koku yayılıyordu. Giriş kapısının

yanında çömelmiş, paçavralar içinde iki adam, bizi görünce uzaklaştı.

"Dokunulmazlar," dedi doktor. "Hastaların be-
dinsel gerekleriyle onlar uğraşırlar, bu işi yapacak
başka kimse bulunmaz. Hindistan böyledir."

İlk yatakta, yaşlı bir adam vardı. Çırılçıplak ve
bir deri bir kemikti. Ölü gibiydi, ama gözleri faltaşı
gibi açıktı ve bize ifadesiz gözlerle baktı. Karnının
üzerine büzülmüş, kocaman bir cinsel organı vardı.
Doktor yaklaştı ve alnına dokundu. Ağzına bir ilaç
koyuyormuş gibi geldi, ama tam ayrımsayamadım,
çünkü yatağın ayakucundaydım. "Bir sadhu'dur,"
dedi doktor. "Cinsel organları Tanrı'ya adanmıştır,
bir zamanlar kısır kadınlar onu kutlu sayarlardı,
ama yaşamında asla dölleme yapmadı."

Sonra yer değiştirdi, ben de ardından gittim. Ben
biraz geride durup hastaların yüzlerini incelerken, o
her yatağın önünde durdu. Kimilerinin yanında fısıltıyla
konuşarak ve ilaç dağıtarak, biraz daha uzun
kaldı. Başkalarının yanındaysa, alınlarına dokun-
makla yetinerek yalnızca kısa bir süre kaldı. Duvar-
lar, çiğnenmiş *betel* tükürükleri yüzünden kırmızı
lekelerle pislenmişti ve sıcaklık boğucuydu. Belki de
bu boğuculuk hissini aşırı ağır koku veriyordu. Ta-
vandaki vantilatörler zaten çalışmıyordu. Sonra dok-
tor gerisingeri döndü, ben de onu izledim.

"Yok," dedim. "Bunların arasında değil."

Yine aynı kibarlıkla, holdeki perdeyi aralayıp
bana yol verdi.

"Sıcaklık dayanılmaz," dedim. "Vantilatörler de
çalışmıyor, inanılacak gibi değil."

"Bombay'da gece basınç çok düşüktür," diye
karşılık verdi.

"Buna karşın, Trobay'da bir nükleer reaktörünüz var, bacasını deniz kıyısından gördüm."

Belli belirsiz gülümsedi. "Enerjinin tamamı fabrikalara gidiyor, bir de lüks otellerin, Marine Drive semtlerinin kullanımına ayrılıyor, biz de bununla yetinmek zorundayız." Koridorda yürümeye başladı ve geldiğimizin ters yönünde ilerledi. "Hindistan böyledir."

"Burada mı öğrenim gördünüz?"

Durup bana baktı, sanki gözlerinde bir özlem parıltısı yanıp sönmüş gibi geldi bana.

"Londra'da okudum," dedi. "Uzmanlığımı da Zürih'te yaptım." İnce kamıştan kutusunu çıkarıp bir sigara aldı. "Hindistan'da saçma bir uzmanlık dalı. Ben kardiyologum, ama burada kimse kalp hastası değildir. Enfarktüsten yalnız Avrupa'da sizler ölürsünüz."

"Burada insanlar neden ölüyorlar?" diye sordum.

"Kalp dışında her şeyden. Frengi, verem, cüzam, tifüs, septisemi, kolera, menenjit, pellagra, difteri ve başka hastalıklardan. Ama kalp üzerine öğrenim yapmak benim hoşuma gidiyordu, yaşamımıza hükmeden bu kası anlamak hoşuma gidiyordu, işte böyle." Yumruğunu sıkıp açarak bir el hareketi yaptı. "Belki de yeni bir şey bulgulayacağımı sanıyordum."

Koridor, tuğladan alçak küçük bir evin önünde, üstü kapalı küçük bir bahçede son buluyordu.

"İnancınız var mıdır?" diye sordum.

"Hayır," dedi. "Tanrıtanımazım. Tanrıtanımazlık da Hindistan'da en büyük uğursuzluktur."

Bahçeyi aşip evin kapısının önünde durduk.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"İçeride onulmaz hastalar var," dedi. "Arkadaşınızın aralarında bulunma olasılığı çok zayıf."

"Nedir hastalıkları?" diye sordum."

"Aklınıza ne gelirse," dedi. "Belki de gitseniz daha iyi olur."

"Ben de öyle düşünüyorum," dedim.

"Sizi geçireyim," dedi.

"Hayır, rahatsız olmayın, rica ederim, kuşkusuz şu parmaklıklılı küçük kapıdan çıkabilirim, galiba yola bakıyor."

"Benim adım Ganeş," dedi. "Filbaşlı şen tanrı gibi."

Uzaklaşmadan önce, ben de adımı söyledim. Parmaklıklılı çıkış kapısı birkaç adım ötede, bir yase-min çalılığının arkasındaydı. Açıktı. Bakmak için arkama döndüğümde, yine konuştu. "Kendisini bulsam bir şey söylemem gerekir mi?"

"Hayır," dedim. "Lütfen bir şey söylemeyin."

Sanki bir şap kaymışçasına peruğunu kaldırdı ve hafifçe eğildi. Gün doğuyordu ve kaldırımındaki insanlar uyanıyorlardı. Kimileri, gece dinlenmelerine yarayan hasırları katlıyorlardı. Sokak, inek tezekle-rinin çevresinde seken kargaların istilasına uğramıştı. Giriş merdiveninin yakınında döküntü bir taksi vardı, sürücüsü suratını cama dayamış uyukluyordu.

"Taj Mahal'a!" dedim binerken.

III

Taj Mahal'ın yürürlükte olan 'kabul edilme koşullarına' kulak asmayan Bombay'ın yegane sakinleri kargalardı. Ağır ağır Inter-Continental'in terasına inip en eski yapının *Moghul üslubu* pencerelerine keyfince yayılır, bahçedeki mango ağaçlarının dallarına tüneyip havuzu çevreleyen kusursuz çimen halının üzerinde seke seke gezinirler. Havuzun kenarına kadar su içmek için gitmeye ya da martini kadehlerinin kenarlarındaki ince portakal dilimlerini gagamaya hazırdırlar; orada bulunan özel kıyafetli acar bir uşak, elinde bir kriket sopası, bir tahtası noksan bir sanatçının sahneye koyduğu saçma bir karşılaşmayı oynarcasına onları kovalamasa amaçlarına ulaşabilirlerdi. Kargalara dikkat etmek gerekir, çünkü gagaları çok pistir. Bombay Belediyesi'nin kentin dev su sarnıçlarına kapak takması gerekmiştir, çünkü Zerdüştlerin Sessizlik Kuleleri'nde (Malabar Hill yöresinde sayıları çoktur) sergiledikleri cesetleri 'dirimsel devre'ye yeniden kavuşturmayı üstlenen bu kuşların suya bazı büyük lokmalar düşürdükleri görülmüştü. Ama, bu önlemlere rağmen, belediyenin sağlık koruma sorununu çözemediği kesin, çünkü geriye sıçan, böcek ve lağım sızıntıları sorunları kal-

maktaydı. Bombay'da su içmek salık verilmez. Su içilecekse de bu, yalnızca, kendi arındırma tesislerine sahip olan ve suyundan gurur duyan Taj Mahal'da yapılabilir. Çünkü Taj bir otel değildir; sekiz yüz odasıyla kent içinde bir kenttir.

Bu kente girdiğimde, Hint prensi kılığına girmiş, beline kuşak sarmış ve kırmızı türbana bürünmüş bir kapıcı beni karşılayıp *mihrace* kıyafetinde başka görevlilerin bulunduğu, bakırlarla ısıt ısıt resepsiyona kadar bana eşlik etti. Kuşkusuz onlar da benim kıyafet değiştirdiğimi sandılar, ama onların tersine, ben yoksul kılığına girmiş bir zengindim, bu yüzden de bana binanın soylu 'kanadında, yani eski mobilyalarla döşenmiş, Gateway of India'ya bakan cephede bir oda bulabilmek için uğraşıp didindiler. Bir an için, orada estetik nedenlerden ötürü değil, yüzünüzce bir rahatlıkla uyku çekmek için bulunduğumu ve dilerlerse beni rezil modern eşyalarla döşeli bir odaya bile yerleştirebileceklerini, hatta Inter-Continental'in kulesinin bile işime geleceğini söylemek geçti içimden. Ama adamları hayal kırıklığına uğratmanın acımasızlık olacağını düşündüm. Tavuskuşu suitini reddettim. Tek kişi için biraz fazla olduğunu söyledim, ama ta başından kabullendiğim düzeyi de bozmamak için, bu öneriyi geri çevirme nedenimin fiyatı olmadığını belirtmeyi de unuttum.

Oda görkemliydi, küçük bavulum gizemli yollardan gelip benden önce odaya varmış ve hasır bir tabureye konmuştu; banyo küveti su ve köpükle doldurulmuştu, hemen içine daldım, sonra da keten bir havluya sarındım, pencereler Umman Denizi'ne bakıyordu; gökyüzü hemen hemen aydınlanmıştı,

pembemsi bir ışık sahili renklendiriyordu. Taj Mahal'ın altında, Hint yaşantısı yeniden kaynaşmaya başlıyordu, ağır yeşil kadife kaplamalar tiyatro perdesi gibi yumuşak ve esnekti, onları manzaranın üzerine kaydurdum ve oda yarı gölgeye ve sessizliğe gömüldü, vantilatörün tembel ve güven dolu horultusu bir süre daha bana ninni söyledi, odanın hava düzenlemesi yüzünden bu lüksün gereksiz olduğunu aklımdan geçirmeye kalmamıştı ki, kendimi Akdeniz'de bir tepenin üstüne kurulmuş küçük bir kilisenin önünde buldum, mihrap beyaz, hava da sıcaktı, karnımız fena halde acıkmıştı ve Xavier gülerken bir sepetten sandviçler ve yeni şarap çıkarıyordu. Magda çimlerin üzerine bir örtü sererken Isabel de gülüyordu, uzakta, altımızda denizin mavisi uzanıyor ve tek başına bir eşek mihrabın gölgesinde uyuşukluk ediyordu. Ama bu bir düş değildi, gerçek olayların bir anıydı; odanın loşluğunda bakıyor ve uzakta kalan bu sahneyi görüyordum, bir düşü andırıyordu, çünkü çok uyumuştum ve saatim öğle sonrası dördü gösteriyordu. Kafam bu anılarla dolu, uzun süre uzandım, gözümün önünden manzaralar, yüzler, yaşamlar geçti. Çam ağaçlarının arasında yaptığımız araba gezintilerini, birbirimize taktığımız adları, Xavier'nin gitarını ve Magda'nın ironik bir ciddiyetle, panayır çığırkanlarını taklit ederek, "Bayanlar, baylar, şimdi de karşınızda İtalyan Bülbülü!" diye tiz sesiyle bağırışını anımsadım. Ben de, ötekiler gülüp alkışlarken, eski Napoliten şarkılara girişip zamanın şarkıcılarının modası geçmiş tremololarını taklit ederek oyuna katılıyordum. Grubun içinde benim adım Roux idi, buna da boyun eğmiştim: Rouxinol'un ilk heyecesiydi, Portekizce'de bülbül. Böyle

denince de ad yabanıl bir havaya bürünüyordu ki, insanın kızı gelmiyordu. Sonraki yazlar da sırasıyla geçti gözümün önünden. Magda ağlıyordu, neden, diye düşündüm. Doğru muydu? Ya Isabel ile yanlışlıkları? Ve bu imgeler, bir duvara yansıtılan bir film gibi netleşmeye başladıklarında, dayanılmaz oldular, ben de kalkıp odadan çıktım.

Akşamın altısı, kahvaltı için biraz geç, akşam yemeği için de biraz erkendi. Ama, kılavuzumun yazdığına göre Taj Mahal'da, dört lokantasının sayesinde, günün her saatinde yemek yemek mümkündü. Apollo Bunder'in en üst katında, Rendez-Vous vardı, ama gerçekten çok özel bir yerdi. Ve de çok pahalı. Apollo Bar'da mola verip akşamın ilk ışıklarını gördüğüm terasın camlı açmasının yakınında bir masa seçtim, deniz kıyısı çiçekten bir taç gibiydi, ikinci tonik içip keyiflendim ve Isabel'e bir mektup gönderdim. Hiç ara vermeden, tutkuyla, uzun uzadıya yazdım ve her şeyi anlattım. Geçmişteki günlerden, yolculuğumdan ve zamanla anıların nasıl su yüzüne çıktığından söz ettim. Söylemeyi asla aklımdan geçirmediğim şeyler söyledim ve aç karnına kafayı çeken birinin bilinçsiz neşesiyle mektubu baştan okuduğumda, her ne kadar 'Sevgili Isabel' diye başlıyorsa da, mektubun aslında Magda'ya yazılmış olduğunu kavradım; ben de buruşturup kül tablasına attım, sonra aşağı kata indim. Tanjore Restaurant'a girip tam yoksul biri kılığına girmiş bir prensin yapacağı gibi, görkemli bir yemek ısmarladım. Yemeğimi bitirdiğimde, hava kararmıştı. Taj canlanmaya başlıyordu ve binbir ışıkla aydınlanmıştı, havuz başındaki çimlerde, özel uşaklar hâlâ görev başındaydı ve kargaları kovmaya hazır bekliyorlardı, bir futbol sa-

hası kadar büyük bu holde bir divana yerleşip lüksü seyretmeye koyuldum. Yalnızca bakma eyleminde hep biraz sadizmin gizlendiğini kimin söylediğini anımsamıyorum. Belleğimi zorladım, ama bir türlü gelmedi, yine de bu cümlede gerçek bir şeyler olduğunu hissettim; böylece, daha da büyük bir zevkle bakmayı sürdürdüm, yalnızca iki göz olduğum izlenimine kapıldım, o sırada ben başka bir yerdeydim ve nerede olduğumu bilmiyordum. Kadınlara ve mücevherlere, türbanlara, feslere, peçelere, yerlerde sürünen eteklere, gece giysilerine, Müslümanlara ve Amerikalı milyonerlere, petrol krallarına ve temiz yürekli ve sessiz uşaklara baktım, kahkahaları, anlaşılır ve anlaşılmaz cümleleri, fısıltıları, hışırtıları dinledim. Tüm bunlar bütün gece boyunca, neredeyse alacakaranlığa kadar bir an olsun kesilmedi. Daha sonra, sesler seyrekleştiğinde, ışıklar zayıfladığında, başımı divanın yastıklarına yaslayıp uykuya daldım. Uzun sürmedi, çünkü Elephanta'ya giden ilk vapur, saat yedide tam Taj'ın önünden kalkıyordu; ve bu vapurda, omuzlarında fotoğraf makinesi taşıyan yaşlı bir Japon çiftin yanı sıra, ben de vardım.

IV

"Ne yapıyoruz bu gövdelerin içinde," dedi benimkinin yanındaki yatağa uzanmak üzere olan bey.

Sesinde sorarmış gibi bir hal yoktu, belki de bir soru değil, gözlemli, her neyse eğer bir soruysa bile, karşılık veremezdim. Garın peronlarından gelen ışık sarıydı ve sıvası dökülmüş duvarlara Hintlilerin devinimlerine benzer bir hafiflik ve sakınımla, ölçülü bir şekilde yer değiştiren gölgesini yansıtıyordu. Uzaktan yavaş ve tekdüze bir ses bize kadar geliyordu, belki bir dua, belki de yalnız ve umutsuz bir yakarıydı, hiçbir şey dilemeden, yalnızca kendilerini dışavuran yakarılardan biri. Ne dediğini sökmem olanaksızdı. Hindistan'ın bir yüzü de buydu: Yavan, değişikliğe uğramamış, ayırt edilemeyen seslerden oluşan bir evren.

"Belki de içeri doğru yolculuk ediyoruz," dedim.

İlk cümlesinden beri biraz zaman geçmiş olmalıydı, kendimi uzak düşüncelerde yitirmiştim; birkaç dakika da uyuklamıştım herhalde. Çok yorgundum.

"Ne dediniz?"

"Gövdelerden söz ediyordum," dedim. "Belki de bavul gibidirler; kendi kendimizi taşıyoruz."

Kapının üzerinde, gece treni vagonlarındakilere benzer, mavi renkte bir *veilleuse* vardı. Pencereden sızan ışığa karışarak su yeşili bir ışıltı, bir akvaryum ortamı yaratıyordu. Adama baktım ve kasvetli denebilecek yeşilimsi ışıkta, burnu hafiften kartal gibi, döşeli bir profil gördüm, ellerini göğsünde kavuşturmuştu.

"Mantegna'yı bilir misin?" diye sordum. Benim sorum da saçmaydı; ama onunki kadar olamazdı kesinlikle.

"Hayır," dedi. "Hintli mi?"

"İtalyan," dedim. "Yalnızca İngilizleri tanırım ben," dedi. "Tanıdığım Avrupalılar İngilizlerden ibarettir."

Uzaktan gelen yakarı daha da yoğun bir şekilde yeniden başladı, şimdi çok tizdi, bir an için bir çakal olabileceği geçti aklımdan.

"Bir hayvandır," dedim. "Siz ne diyorsunuz?"

"Sizin dostlarınızdan biri sanmıştım," dedi alçak sesle.

"Hayır, hayır," dedim. "Dışarıdan gelen sesteki söz ediyorum, Mantegna bir ressamdır, ama hiç tanışmadım, birkaç yüzyıl önce öldü."

Adam derin bir soluk aldı. Beyazlar giymişti, ama Müslüman değildi, bunu daha önceden anlamıştım. "İngiltere'de bulundum," dedi. "Ama Fransızca bilirim, dilerseniz Fransızca konuşabiliriz." Sesi, bir devlet dairesine başvuruda bulunuyormuşçasına donuktu, bu da, bilmem neden rahatımı kaçırdı. "Bir Jainist," dedi birkaç saniye sonra. "Dünyanın kötülüğünden yakınıyor."

"Ha, evet," dedim, şimdi uzaktan bize gelen yakarıdan söz ettiğini anlamıştım.

"Bombay'da çok Jainist yoktur," diye sürdürdü, bir turiste açıklamada bulunan bir adamın ses tonuyla. "Güneydeyse çokturlar. Çok güzel ve çok aptalca bir dindir." Bunu söylerken, sesinde horgöründen eser yoktu, hâlâ başvuru donukluğundaydı.

"Siz, siz kimsiniz?" diye sordum. "Merakımı bağışlayın."

"Ben Jainistim," dedi.

Garın saati geceyarısını çaldı. Uzak yakarı birden sustu, sanki saatin çaldığını işitmişti. "Bir başka gün başladı," dedi adam. "Bu andan itibaren yeni bir gün."

Sesimi çıkarmadım, doğrulamaları yanıt aramıyordu. Birkaç dakika geçti, bana peronlardaki ışıklar zayıflamış gibi geldi. Yanımdaki adamın soluklanması ağır ve düzenli hale geldi, uyuyor gibiydi. Yeniden konuşmaya başladığında irkildim. "Ben Vana-rasi'ye gidiyorum," dedi. "Ya siz, siz hangi yöne gidiyorsunuz?"

"Madras'a," dedim.

"Madras," diye tekrarladi. "Evet, evet."

"Havari Tomas'ın kurban edildiği söylenen yeri görmek istiyorum. Portekizliler on altıncı yüzyılda oraya bir kilise dikmişler, ne kadarının ayakta durduğunu bilmiyorum. Daha sonra, Goa'ya gitmeliyim, eski bir kitaplıktaki arşivleri inceleyeceğim, Hindistan'a geliş nedenim de bu."

"Bir çeşit hac mı yani?" diye sordu.

"Hayır," dedim. "Daha doğrusu evet, ama sözcüğün dinsel anlamında değil. Nasıl desem, daha çok, kişisel bir güzergâh. Yalnızca izlerin peşindeydim."

"Katoliksiniz herhalde," dedi adam.

"Bütün Avrupalılar bir anlamda Katoliktirler," dedim. "En azından Hristiyanlırlar, bu da gerçekte aynı kapıya çıkar zaten."

Adam, kullanmış olduğum 'gerçekte' sözcüğünü, sanki tadına vara vara söylemiş gibi tekrarladi. Çok özenli bir İngilizce konuşuyordu ve laf arasında, kimi üniversitelere özgü kısa aralar verme, sözcükleri uzatma ve bağlaçlarda duralama gibi âdetleri olduğunu fark etmiştim. "*Practically... Actually*," dedi. "Ne garip sözcükler, İngiltere'deyken o kadar sık işittim ki, siz Avrupalılar da bu sözcükleri çok sık kullanıyorsunuz." Daha uzun bir aralık verdi, ama lafını bitirmediğini anladım. "Bunun iyimserlikten mi yoksa kötümserlikten mi ileri geldiğini bir türlü anlayamadım. Siz ne diyorsunuz?"

Açıklamasını rica ettim.

"Oh," dedi. "Daha iyi açıklamak güç. İşte, kimi zaman bu sözcüğün bu gurur ifadesi mi yoksa tam tersi, kinizmin dışavurumu mu olduğuna karar veremiyorum. Belki de büyük bir korku. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?"

"Bilmiyorum," dedim. "Pek kolay değil. Ama belki de 'gerçekte' sözcüğünün gerçekte hiçbir anlamı yok."

Sohbet arkadaşım gülmeye başladı. İlk kez gülüyordu. "Çok ustasınız," dedi. "Bir yandan haklı çıkarken, öte yandan da bana hak verdiniz *gerçekte*."

Ben de güldüm ve hemen ardından, "Gerçekte, benim durumumda, korkudan kaynaklanıyor," dedim.

Bir an sustuk; sonra sohbet arkadaşım sigara içmek için izin istedi. Yatağının yakınında duran çan-

tasını karıştırdı ve odaya küçük ve kokulu tek bir tütün yaprağından sarılma şu Hint sigaralarının du-manı yayıldı.

"Yıllar önce, İncil'i okudum," dedi. "Çok garip bir kitap."

"Yalnızca garip mi?" diye sordum.

Bir an duraksadı. "Ve de gurur yüklü," dedi. "Kötü niyet yok bu söylediğimde."

"Galiba pek iyi anlayamadım," dedim.

"İsa'dan söz ediyordum," dedi.

Gar saati yarımı çaldı. Üzerime uykunun çöktü-ğünü hissediyordum. Peronların ötesinde uzanan parktan kargaların gaklamasını duyuyorduk. "Vana-rasi, Benares'dir," dedim. "Kutsal bir kenttir, siz de hacca mı gidiyorsunuz?"

Adam, sigarasını söndürüp hafifçe öksürdü. "Öl-meye gidiyorum," dedi. "Günlerim sayılı." Başının altındaki yastığı düzeltti. "Belki şimdi uyku zama-nı," dedi. "Uyuyacak fazla zamanımız kalmadı, be-nim trenim saat beşte kalkıyor."

"Benimki de biraz daha sonra."

"Oh, merak etmeyin," dedi. "Memur saatinde gelip sizi uyandırır. Sanırım tanışmamızı sağlayan görünümlerde, bir anlamda şimdiki bavullarımızla bir daha karşılaşma fırsatı bulamayacağız. Size iyi yolculuklar dilerim."

"Size de iyi yolculuklar," diye karşılık verdim.

İkinci Bölüm

V

Kılavuzum, Madras'daki en iyi lokantanın, Coromandel Otelindeki Mysore Restaurant olduğunu iddia ediyordu, benim de canım bunun doğruluğunu saptamak istiyordu. Zemin kattaki butikten Hint usulü beyaz bir gömlek ve şık bir pantolon satın aldım. Odama çıktım ve yolculuğun pisliklerinden arınmak için uzun uzadıya bir banyo yaptım. Coromandel'deki odaların eşyaları sömürge stilidir, ilkel taklitler olduğu göz önüne alınırsa çok da zevkli. Odam, otelin arka kısmına, yabanıl bir bitki örtüsünün çevrelediği sarımsı bir araziye bakıyordu. Kocaman bir odaydı, içinde çok güzel kumaşlarla örtülmüş iki yatak vardı. Odanın öte ucunda, pencere yakınında, ortasında bir ve her yanında üçer çekmece olan bir yazı masası vardı. Kâğıtlarımı yerleştirmek için, bütünüyle rastlantı sonucu, sağdan son çekmeceyi seçtim.

İstediğimden çok daha geç inebildim aşağıya, ama Mysore geceyarısına kadar açıktı. Camlı kapıları havuza bakan, yeşil boyanmış küçük bambu bölmelerle birbirinden ayrılan yuvarlak masalı bir lokantaydı. Masaların üzerine konmuş lambaların abajurları mavi bir ışık yayıyordu, bu da ilginç bir at-

mosfer yaratıyordu. Kırmızı halı kaplı bir yükseltiye yerleşmiş bir müzisyen belli belirsiz hafif müzik çalıyordu. Garson, beni masaların arasından yerime götürdü ve yemek önerileriyle çok yardımcı oldu. Üç yemekte karar kıldım ve taze mango suyu içtim. Müşterilerin hemen hemen hepsi Hintliydi, ama yan masada, profesör görünüşlü iki İngiliz Bey oturmuş, Dravida sanatından söz ediyorlardı. Söyleşileri hem ukalaca, hem de anlamlıydı ve bütün yemek boyunca kılavuzumdan, karşılıklı savlarının doğruluğunu denetleyerek oyalandım. Arada bir, biri kronolojik bir hata yapıyor, öteki farkına bile varmıyordu bunun. Rastlantı sonucu kulağımıza çalınan konuşmalar ne de gariptir: Gören, onları eskiden beri aynı üniversitede birlikte çalışan kişiler sanırdı, buna karşın sırayla ikisi de, ertesi gün Kolombo'ya uçmaktan vazgeçtiklerini bildirince, o gün tanışmış olduklarını anladım. Yemekten sonra, girişteki English Bar'da durup bir kadeh yuvarlamak geçti aklımdan, ama sonunda alkole gerek duymayacak kadar yorgun olduğuma karar verip odama çıktım.

Telefon çaldığında, dişlerimi fırçalıyordum. Bir an için, beni telefonla arayacaklarına söz vermiş olan Theosophical Society olduğunu sandım, ama telefona doğru ilerlerken saate bakarak bu olasılığı kafamdan sildim. Sonra aklıma, yemeğe inmeden önce, resepsiyona, banyo musluklarından birinin iyi işlemediğini haber vermiş olduğum geldi. Gerçekten de arayan resepsiyondur. "Kusura bakmayın, bir bayan sizinle görüşmek istiyor."

"Ne dediniz?" diye sordum, diş fırçam hâlâ ağızımda.

"Bir bayan sizinle görüşmek istiyor," diye tekrarlardı memurun sesi. Başka bir ahizenin kalktığını işittim, ardından ciddi ve kararlı bir kadın sesi geldi kulağıma: "Ben, sizden önce o odada kalan kişiyim, kesinlikle sizinle konuşmam gerekiyor, lobideyim," dedi.

"Beş dakika izin verirsiniz, English Bar'da buluşabiliriz," dedim. "Hâlâ açık olmalı."

"Odanıza çıkmayı yeğlerim," dedi karşılık vermeme zaman bırakmadan. "Çok ivedi bir konu."

Kapıya vurduğunda, daha yeni giyinmiştim. Kapının açık olduğunu söyledim, açtı ve bana bakmak için bir an durdu. Koridor gölgedeydi. Yalnızca uzun boylu olduğunu ve omuzlarına bir şal attığını görebildim. İçeri girip kapıyı arkasından kapattı. Işığın altında, bir koltukta oturuyordum, ayağa kalktım. Sesimi çıkarmadım, bekledim. Sonunda konuştu. Bulunduğu yerden, telefondaki aynı ciddi ve kararlı sesle konuştu.

"Davetsiz içeri daldığım için kusura bakmayın, yakışık almadığını düşüneceksiniz kuşkusuz, ama ne yazık ki, insanın elinden başka türlüünün gelmeyeceği koşullar vardır."

"Bakın," dedim. "Hindistan, tanım olarak gizemlidir, ama bilmeceler konusunda pek becerikli değilimdir, gereksiz yere çaba göstermek zorunda bırakmayın beni."

Biraz abartılı bir şaşkınlık ifadesiyle bana baktı. "Odanızda bana ait olan şeyler bırakmışım," dedi sakince. "Onları almaya geldim."

"Geri geleceğinizi tahmin ediyordum," dedim. "Ama bu kadar erken, daha doğrusu bu kadar geç beklemiyordum, inanın."

Kadın, daha da büyük bir hayretle bana baktı. "Ne demek oluyor bu?" diye mırıldandı.

"Siz bir hırsızsiniz demek," dedim.

Kadın pencereye doğru baktı ve omuzlarındaki şalı sıyırdı. Bana güzel gibi göründü, belki de abajurdan sızan ışık, yüzüne bu soylu ve uzak havayı veriyordu. Pek genç değildi, ama vücudu çok zarıftı.

"Çok kesin konuşuyorsunuz," dedi. Bir elini, sanki yorgunluğu ya da bir düşünceyi kovmak istercesine yüzünde gezdirdi. Omuzlarından hafif bir ürperme geçti. "Hırsızlık ne anlama gelir?" diye sordu.

Aramıza sessizlik çöktü ve musluktan sinir bozucu bir şekilde bir bir düşen damlaları fark ettim. "Yemekten önce uyardım," dedim. "Hemen onaracaklarına söz verdiler. Dayanılmaz bir ses, beni uyutmamasından korkarım."

Gülümsedi. Komodine dayanmıştı, bir kolu bitkin bir şekilde gövdesi boyunca sarkıyordu. "Sanırım alışmanız gerekecek," dedi. "Ben burada bir hafta kaldım, tamiri için on kereden fazla şikâyet ettim, sonunda da boyun eğmek zorunda kaldım." Bir an sustu. "Fransız mısınız?" diye sordu.

"Hayır," diye yanıtladım.

Bana baktı, bitkin haldeydi. "Madurai'den taksiyle geldim," dedi. "Bütün gün yollardaydım." Şalıyla, mendil gibi yüzünü sildi. Bir an için, çehresine umutsuz bir ifade görünüp kayboldu gibi geldi bana. "Hindistan korkunç," dedi. "Yolları cehennem gibi."

"Madurai çok uzakta," diye karşılık verdim. "Neden Madurai?"

"Trivandrum'a gidiyordum, oradan da Kolombo'ya geçecektim."

"Ama Kolombo'ya Madras'dan da bir uçak kalıyor," diye belirttim.

"O uçağa binmek istemiyordum," dedi. "Kendime göre nedenlerim vardı, ne olduklarını kestirmekte güçlük çekmeyeceğinizden eminim." Usanç dolu bir hareket yaptı. "Her neyse, zaten şimdi kaçırdım uçağı."

Soru sorarcasına bana baktı. "Bıraktıklarınızın hepsi orada, sağdan en alt çekmecede," dedim.

Yazı masası arkasındaydı, köşeleri bakırdan, bambu bir masaydı ve kadının çıplak omuzlarının yansıdığı bir aynası vardı. Kadın çekmeceyi açıp içinden bir lastikle toparlanmış bir tomar evrak aldı.

"Ne büyük aptallık," dedi. "Böyle bir şey yapmak ve her şeyi bir çekmecenin dibinde bırakmak. Bir hafta boyunca, bunu otelin kasasında sakladım, sonra da bavullarımı hazırlarken burada unuttum."

Bana onaylamamı bekler gibi bakıyordu.

"Doğru, gerçekten de büyük aptallık," dedim. "Bu paranın transferi tam bir dolandırıcılık, üstüne de böylesine büyük bir düşüncesizlikte bulunuyorsunuz."

"Belki de çok sinirliydim," dedi.

"Ya da öç alma fikriyle kafanız fazlasıyla meşguldü," diye ekledim. "Mektubunuz çok başarılıydı, vahşi bir intikam ve zamanında hareket ederseniz, adamın elinden de hiçbir şey gelmeyecek. Yalnızca bir zaman sorunu."

Aynadan bana bakan gözlerinde bir şimşek çaktı. Sonra da aniden döndü, titriyordu, boynunu ileri uzatmıştı. "Mektubumu da okumuşsunuz!" diye vurguladı küçümseyerek.

"Hatta bir kısmını bir kenara kopya bile ettim," dedim.

Hayretle, belki de korkuyla bana baktı.

"Kopya mı ettiniz?" diye fısıldadı. "Neden?"

"Yalnızca son bölümünü," dedim. "Üzgünüm, benden daha kuvvetliydi bu istek. Bunun dışında, kime yazıldığından bile haberim yok, yalnızca size çok acı çektirmiş bir erkek olduğunu anladım."

"Çok zengindi," dedi. "Her şeyi satın alabileceğine inanıyordu, insanları bile." Asabi bir hareketle kendini gösterdi. O zaman anladım.

"Galiba neler olup bittiğini belli belirsiz anlıyorum. Yıllar boyunca, varolmadınız, yalnızca bir isimdiniz, ta ki günün birinde bu ada bir gerçeklik vermeye karar verinceye kadar. Bu gerçeklik de sizsiniz. Ama sizin hakkınızda, yalnızca imza attığınız adı biliyorum, çok sıradan bir ad, daha fazlasını da öğrenmeye niyetim yok."

"Doğru," dedi. "Dünya Margareth'lerle dolu."

Yazı masasından uzaklaştı ve gidip banyo taburesine oturdu. Dirseklerini dizlerine yerleştirip yüzünü avuçlarına aldı. Uzun süre böyle kalakaldı, yüzü saklı, ağzını açmadan.

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz?" diye sordum.

"Bilmiyorum," diye yanıtladı. "Çok korkuyorum. Yarın Kolombo'daki bankada olmam gerekiyor, yoksa bunca para yok olacak."

"Dinleyin," dedim. "Kapkara bir gece, bu saatte Trivandrum'a gidemezsiniz, zaten yarınki uçağa da yetişemezsiniz. Yarın sabah, buradan Kolombo'ya giden bir uçak var; şanslısınız, çünkü eğer zamanında varırsanız, bir yer bulabileceksiniz; ayrıca, bu otelden de ayrılmış olduğunuz varsayılıyor."

Anlamazmış gibi baktı. Uzun uzun, inceleyen bakışlarla beni süzdü.

"Benim gözümde, siz çoktan gittiniz," diye ekledim. "Ve bu odada iki tane rahat yatak var."

Gevşer gibi göründü, bacak bacak üstüne attı ve hafifçe gülümsedi. "Neden yapıyorsunuz bunu?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedim. "Belki de kaçaklara sempati beslediğimdendir. Üstelik, ben de sizden bir şey çaldım."

"Bavulumu resepsiyonda bıraktım," dedi.

"Belki de orada bırakmak daha sakınımlı olur, yarın sabah geri alırsınız. Size bir pijamamı ödünç verebilirim, hemen hemen aynı boydayız."

Güldü. "Geriye bir tek musluk sorunu kalıyor," dedi.

Ben de güldüm. "Siz artık alışkın sayılırsınız. Bu yalnız beni ilgilendiren bir sorun."

VI

"Le corps humain pourrait bien n'être qu'une apparence," dedi. "Il cache notre réalité, il s'épaissit sur notre lumière ou sur notre ombre."

Elini kaldırdı ve belirsiz bir hareket yaptı. Bol, beyaz bir uzun gömlek giymişti, gömleğin kolu cılız bileğinin üzerinden kayıyordu. "Oh, ama bunu söyleyen teozofi değil. *Victor Hugo*'nun *Les Travailleurs de la Mer*'inden." Gülümseyip bardağına içecek bir şey koydu. Su dolu bardağını, kadeh kaldırır gibi uzattı.

Neye kadeh kaldırıyor, diye düşündüm. Ben de, "Işığa ve gölgeye," diyerek kendiminkini kaldırdım.

Yeniden gülümsedi. "Bu fazlasıyla sade yemek için kusura bakmayın," dedi. "Ama bugün öğle sonrasında kısa ziyaretinizden sonra, sakın sakın konuşmanın tek yoluydu. Önceki zorunluluklarım sizi daha uzun süre ağırlamama engel olduğu için üzgünüm."

"Benim için büyük ayrıcalık," dedim. "Çok nazıksınız, bu kadarını umut etmeye bile çekinmiştim."

"Burada, merkezde, yabancı misafirleri ağırlama âdetimiz pek yoktur," diye sürdürdü, belli belirsiz

doğrulayıcı bir ses tonuyla. "Ama sıradan bir meraklı olmadığınızı anladığımı sanıyorum."

Gönderdiğim biraz gizemli kısa mektubun, telefonlarımın, yalnızca 'kayıp bir kişi'ye anıştırma yapmakla yetindiğim öğle sonrası ziyaretimin şifreli bir iletiye benzediğinin ve bu şekilde sürdüremeyeceğimin farkına vardım. Açık seçik bir açıklama gerekiyordu. Ama sorabileceğim neydi ki? Yalnızca belli belirsiz bir bilgi, varsayımsal bir ipucu, Xavier'nin izini bulmak için bir yol.

"Birini arıyorum," dedim. "Adı Xavier Janata Pinto, neredeyse bir yıldır kayıp, hakkında son haberleri Bombay'da aldım, ama Theosophical Society ile bağlantıda olduğuna inanmam için sağlam nedenlerim var, işte bu yüzden buradayım."

"Neden buna inandığınızı sormam haddini bilmezlik olur mu?" diye sordu ev sahibim.

Elinde tepsiyle bir uşak içeri girdi, aşırı tutumlulukla tabaklarımıza yemek aldık; ben terbiyemden, o da alışkanlığından ötürü kuşkusuz.

"Theosophical Society'nin üyesi miydi, öğrenmek isterdim," dedim.

Ev sahibim, keskin bir bakışla gözlerini bana dikti. "Hayır, üye değildi," diye alçak sesle bildirdi.

"Buna karşın sizinle yazışıyordu," dedim.

"Olabilir," dedi. "Ama bu durumda, söz konusu olan özel bir yazışmadır."

Bütünüyle tatsız bir pilavın yanında, sebze köfteleri yemeye koyulduk. Uşak, elinde tepsi, geri çekilmiş bekliyordu. Ev sahibimin bir işareti üzerine, ağırbaşlılıkla çekildi.

"Arşivlerimiz var, ama kullanımı yalnızca üyele-
rimize açıktır. Zaten özel yazışmaları da içermez-
ler," diye belirtti.

Sessizce başımı eğdim, çünkü lafı keyfince yön-
lendirdiğinin ve doğrudan ve açık sorular sormayı
sürdürmenin yararı olmadığını farkındaydım.

"Hindistan'ı bilir misiniz?" diye sordu birkaç sa-
niye sonra.

"Hayır," diye yanıtladım. "İlk kez geliyorum ve
henüz nerede olduğumun bilincine varamadım."

"Sözünü ettiğim coğrafya değildi pek," diye be-
lirtti. "Kültürden söz ediyordum. Hangi kitapları
okudunuz?"

"Çok az," diye karşılık verdim. "Şu sıralar *A
Travel Survival Kit* diye bir kitap okuyorum, bana
da oldukça yararı oluyor."

"Çok hoş," dedi buz gibi. "Hepsi bu mu?"

"Yani..." diye sürdürdüm, "pek iyi anımsamadı-
ğım birkaç kitap. Hazırlık yapmadan geldiğimi itiraf
ederim. İyi anımsadığımı söyleyebileceğim tek şey,
Schlegel'in bir kitabı, ama daha ünlü olanınki değil,
yanılmıyorsa kardeşi oluyor; kitabın başlığı *Hint-
lilerin Dili ve Bilgeliği Üzerine* idi."

Düşündü ve "Eski bir kitap olmalı," dedi.

"Evet," dedim, "1808 tarihli."

"Almanlar bizim kültürümüzün çekimine kapıl-
mışlardır, kimi zaman da Hindistan üzerine ilginç
yargılarda bulunmuşlardır, ne dersiniz?"

"Belki," dedim. "Doğrulayabilecek durumda de-
ğilim."

"Örneğin, *Hesse* hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Hesse İsviçreliydi," dedim.

"Hayır, hayır," diye belirtti ev sahibim. "Almandı, İsviçre vatandaşlığına 1921'de geçti."

"Her neyse, ölürken İsviçreliydi," diye üstelendim.

"Ne düşündüğünüzü hâlâ söylemediniz," diye sözünü sürdürdü ev sahibim kibarca.

İlk kez öfkelenmeye başladığımı hissediyordum. Bu loş, kapalı, duvarlar boyu bronz büstlerle ve kitap dolu camlı dolaplarla yüklü oda; keyfince söyleyişi yönlendiren ukala ve iddialı Hintli; hem alçakgönüllü hem çok zeki davranış şekli; bunların hepsinin bende çabucak öfkeye dönüşen bir rahatsızlık yarattığını hissediyordum. Bambaşka amaçlarla gelmişim, adam bunları patavatsızca bir yana itmiş, telefonlarımdan ve mektubumdan sezmiş olması gereken kaygılarıma ilgisizlik göstermişti. Ve beni Hermann Hesse üzerine aptalca sorulara bağlı kılıyordu. Benimle alay ettiği izlenimine kapıldım.

"Amberiyeye nedir bilir misiniz?" diye sordum. "Hiç tattınız mı?"

"Sanmıyorum," dedi. "Nedir?"

"Artık çok nadiren bulunan bir İtalyan likörüdür, on dokuzuncu yüzyılın burjuva salonlarında çok içilirdi, tatlı ve şurubumsu bir içkidir. Hermann Hesse bana amberiyeyi hatırlatıyor. İtalya'ya döndüğümde size bir şişe göndereceğim, eğer bulabilirsem tabii."

Söylediğimin saflık mı yoksa küstahlık mı olduğunu tam kestiremeden bana baktı. Küstahlık olduğu su götürmezdi. Hesse hakkında düşündüklerim böyle değildi gerçekte.

"Pek hoşuma gideceğini sanmıyorum," dedi ters bir sesle. "Alkollü içki kullanmam, üstelik de tatlı

şeylerden nefret ederim." Peçetesini katladı ve "Çay için başka yere geçelim," dedi.

Kitaplığın yakınındaki koltuklara kurulduk, uşak, sanki duvarın arkasında bekliyormuşçasına, elinde tepsiyle içeri girdi. "Şeker ister misiniz?" diye sordu ev sahibim, fincanıma çay dökerken.

"Hayır, teşekkür ederim," diye yanıtladım. "Ben de tatlı şeyleri sevmem."

Uzun ve rahatsızlık veren bir sessizlik izledi. Ev sahibim, gözleri kapalı, kımıldamadan oturuyordu, bir an için uyuduğunu sandım. Yaşını kestirmeye çalıştım, ama beceremedim. Yaşlı ama kırışiksiz bir yüzü vardı. Çıplak ayaklarına bağcıklı sandaletler geçirmişti.

"Gnostik misiniz?" diye sordu birdenbire, gözlerini açmadan.

"Sanmıyorum," dedim. Sonra da ekledim: "Hayır, değilim, yalnızca bu gibi şeylere merak besliyorum."

Gözlerini açıp muzip ya da alaycı bir şekilde bana baktı. "Merakınız sizi nereye kadar götürdü?"

"*Swedenborg*," dedim. "*Schelling*, *Annie Besant*; hepsinden birer parça." Biraz ilgisini çekti. "Kimileriyle dolaylı olarak ilgilendim, örneğin *Annie Besant*. 1935'te adsız sansız ölen, Portekizli büyük bir şair *Fernando Pessoa* çevirmişti."

"*Pessoa*," dedi. "Doğru."

"Bilir misiniz?" diye sordum.

"Biraz," diye yanıtladı. "Sizin ötekileri tanıdığınız kadar."

"*Pessoa* gnostik olduğunu iddia ederdi," dedim. "*Rosacroce* üyesiydi, *Passos da Cruz* adlı bir dizi şiir yazmıştı."

"Onları hiç okumadım," dedi ev sahibim. "Ama yaşamını biraz biliyorum."

"Son sözlerini biliyor musunuz?"

"Hayır," dedi.

"Bana gözlüklerimi verin,' demiş," dedim.

"Çok miyoptu ve öbür dünyaya gözlükleriyle gitmek istiyordu."

Ev sahibim gülümsedi ve bir şey söylemedi.

"Ölmeden birkaç saniye önce, İngilizce kısa bir pusula yazmıştı; kişisel notlarında sık sık İngilizce kullanırdı, ikinci diliydi, çocukluğunu Güney Afrika'da geçirmişti. Bu pusulanın fotokopisini almayı başardım; yazı iyice bulanık tabii, Pessoa ölüm döşeğindeydi, ama çözümlenebiliyor. Ne yazdığını söylememi ister misiniz?" Hintlilerin evet derken yaptıkları gibi başını salladı.

"I know not what thomorrow will bring."

"Ne garip bir İngilizce," dedi.

"Doğru," dedim. "Ne garip bir İngilizce."

Ev sahibim yavaşça ayağa kalktı, bana yerimde kalmamı işaret edip odanın öte ucuna gitti. "Bir dakika izninizi rica ederim," dedi dipteki bir kapıdan çıkarken. "Rahatsız olmayın lütfen."

Yerimde oturup gözlerimi tavana diktim. İyice geç olmalıydı, ama saatim durmuştu. Çıt çıkmıyordu. Başka bir odadan, bir duvar saatinin tik takını işitir gibi oldum, belki de yalnızca tahta çıtırtısıydı ya da benim imgelemim. Uşak tek sözcük etmeden girip tepsiyi aldı. Biraz sıkıntı duyuyordum, bu da yorgunluğumun üstüne eklenince, bende bir çeşit hastalığa benzer bir rahatsızlık duygusu uyandırıyordu. Sonunda, ev sahibim döndü ve oturmadan önce, bana ufak sarı bir zarf uzattı. Anında Xavier'nin el yazısını tanıdım. Zarfı açıp şu pusulayı

okudum: *Sevgili Ustam ve Dostum, yaşamımı döndüren olaylar gelip Adyar Nehri'nin kıyıları boyunca gezinmeme izin vermiyor. Bir gece kuşu oldum, yazgımın böylesi olduğunu düşünmeyi yeğliyorum, beni tanıdığınız gibi anımsayın, sizin, X. Tarih şöyleydi: Calangute, Goa, 23 Eylül.*

Şaşkınlıkla ev sahibime baktım. Oturmuş, meraklı bakışlarla yüzümü inceliyordu. Ya da bana öyle geldi. "Demek ki artık Bombay'da değil," dedim. "Goa'da, Eylül sonunda Goa'daydı."

Başıyla bir işaret yaptı, ama sesini çıkarmadı. "Peki neden Goa'ya gitti?" diye sordum. "Bildiğiniz bir şey varsa, söyleyin."

Ellerini dizleri üzerinde kavuşturup sakın bir ses tonuyla konuştu. "Bilmiyorum," dedi. "Dostunuzun özdeksel yaşamını bilmiyorum, üzgünüm, size yardımım dokunmayacak. Belki de, bu yaşamın rastlantıları onun lehine çalışmadı, belki de kendisi böyle karar verdi. Başkalarının dış görünüşleri üzerine asla fazla bilgi sahibi olmamak gerekir." Dudaklarında hafif bir gülümseme belirip yok oldu, bu konuda söyleyecek başka şeyi olmadığını belli etti. "Madras'da daha uzun süre kalacak mısınız?"

"Hayır," dedim, "üç gündür buradayım, bu gece yola çıkıyorum, şehirlerarası otobüs biletimi aldım bile."

Bakışında bir kınama parıltısı yanıp söndü gibi geldi bana.

"Yolculuğumun amacı bu," dedim, çünkü kendimi haklı çıkarma arzusu duyuyordum. "Hazırlamam gereken bir inceleme için, Goa'da arşivlere başvuracağım. Aradığım kişi başka yerde olsaydı bile, her halde gidecektim."

"Burada nereleri gezdiniz?" diye sordu.

"Mahabalipuram'a ve Kanchipuram'a gittim," dedim. "Bütün tapınakları gördüm."

"Orada mı kaldınız?"

"Evet, çok ucuz, ufak bir devlet otelinde kaldım, bir tek onu bulabildim."

"Biliyorum," dedi. Sonra sordu: "En çok neyi beğendiniz?"

Birçok şeyi, belki en çok Kailasantha tapınağını. Biraz hüznü, biraz büyüğü bir hali var."

Başını salladı. "Garip bir tanım," dedi. Sonra sakin sakin ayağa kalkıp mırıldandı: "Sanırım geç oldu, bu gece yazmam gereken bir sürü şey var, size eşlik etmeme izin verin."

Ayağa kalktım, ardından giriş kapısına kadar giden uzun koridoru aştım. Bir an holde durup elini sıktım. Çıkmak üzereyken kısaca teşekkür ettim. Gülümsedi, karşılık vermedi. Sonra, tam kapıyı kapatırken şunları söyledi: "Kör bilim kısır toprakları sürer, çılgın inanç tapıncının düşünüyüşü yaşar, yeni bir tanrı yalnızca bir sözdür, inanma ve arama; her şey gizlidir." Basamakları indim ve çakıl taşlı geçitte birkaç adım attım. Sonra birdenbire anladım ve çabucak döndüm: Pessoa'nın bir şiirinin dizeleriydi, ama İngilizce söylemişti, bu yüzden hemen anlayamamıştım. Şiirin adı *Noel*'di. Ama bu kapı çoktan kapanmıştı ve uşak geçidin öte ucunda giriş kapısını örtmek için beni bekliyordu.

VII

Otobüs ıssız bir ovayı ve uykuya dalmış seyrek köyleri geçiyordu. Tepelerde, sürücünün bana biraz abartmalı gelen bir rahatlıkla atıldığı çok dar dönemeçlerle dolu bir yolu kat ettikten sonra, şimdi sakin sakin sessiz Hint gecesinin engin düz çizgileri üzerinde seyrediyorduk. Hurmalıklardan ve pirinç tarlalarından oluşan bir görüntünün dışarıda uzandığı izlenimindeydim, ama karanlık emin olmayı engelleyecek derinlikteydi ve farların ışığı kırları yalnızca bir kavisi dönerken çabucak şöyle bir tarıyordu. Benim hesaplarıma göre, Mangalore pek uzakta değildi, eğer otobüs çizelgeye uygun yol aldıysa tabii. Mangalore'da iki seçimim vardı; ya Goa'ya otobüs bağlantısı için yedi saat beklemek ya da ertesi günkü otobüsü beklerken otelde bir gün geçirmek.

Oldukça kararsızdım. Yolculuk boyunca az ve kötü uyumuştum ve kendimi yorgun hissediyordum; ama Mangalore'da bütün bir gün geçirme fikri de fazla çekici gelmiyordu. Kılavuzum, Mangalore hakkında, "Umman Denizi üzerindeki kent, geçmişinden hemen hemen hiçbir şey saklamıyor. Bu modern sanayi kentinin özelliği usa yatkın bir şehirleşme ve kimliksiz bir görünümüdür. Hindistan'da gö-

rülecek bir şey barındırmayan sayılı yerlerden biri," diye söz ediyordu.

Otobüs durduğunda, hâlâ ne yapacağımı kuru-yordum. Mangalore'a gelmiş olamazdık, çünkü dağ başında bir yerdı. Sürücü motoru susturdu, birkaç yolcu indi. Başlangıçta yolcular için bir ihtiyaç molası olduğunu sandım, ama on beş dakikanın sonunda, molanın tuhaf bir şekilde uzadığı izlenimine kapıldım. Ayrıca, sürücü de sakince koltuğunun arkalığına yaslanmış, uyur gibi görünüyordu. On beş dakika daha bekledim. İnmeyen yolcular da mışıl mışıl uyuyorlardı. Önümde oturan sarıklı yaşlı adam, bir sepetten bir kumaş şerit çıkarmış, her turda katları ve kırıksıklıkları düzelterek sabırla doluyordu. Kulağına bir soru fısıldadım, ama adam yüzünde anlamadığını belli eden ifadesiz bir gülümsemeyle dönüp bana baktı. Pencereden dışarı baktım, yol kenarında, kumluk bir açıklığın üzerinde, hafifçe ışıklandırılmış bir çeşit hangar gördüm. Tahtadan yapılma bir garaja benziyordu. Kapının eşiğinde bir kadın vardı, içeri giren birini gördüm.

Sürücüden açıklama istemeye karar verdim. Adamı uyandırmak canımı sıkıyordu, çünkü saatler boyu direksiyon sallamıştı, yine de bilgi sahibi olmanın yararı vardı belki. Ağzı açık uyuyan, yağlı bir adamdı, omzuna dokundum, kafası karışık bir suratla bana baktı.

"Neden durduk?" diye sordum. "Burası Mangalore değil ki."

Doğrulup saçlarını düzeltti. "Hayır beyim, Mangalore değil."

"Öyleyse neden durduk!"

"Burası durak," dedi. "Aktarma bekliyoruz."

Biletin üzerindeki bilgilerde bu durak öngörül-müyordu, ama artık Hindistan'ın böylesi sürprizle-rine alışmıştım. Ben de şaşırdığımı belli etmeksizin, yalnızca merakımı giderme arzusu göstererek haberi kabullendim. Söz konusu otobüsün Mudabiri ile Karkala'ya gittiğini de öğrendim. Bana mantıklı ge-len bir yanıt vermeye çalıştım. "Mudabiri ve Karka-la'ya gidecek yolcular kendi başlarına bekleyemezler mi, bizim de illa beraber mi beklememiz gereki-yor?"

"O otobüste, Mangalore'a gitmek üzere bizimki-ne binecek yolcular var," diye karşılık verdi sürücü sakın bir şekilde. "Beklememizin nedeni bu."

Yeniden koltuğuna kıvrıldı, böylece de bana uyumayı sürdürmeyi arzuladığını belli ediyordu. Ses çıkarmayan bir halle yeniden konuştum.

"Mola ne kadar sürecek?"

"Doksan beş dakika," diye yanıtladı hem İngiliz eğitiminin hem de ince bir ironinin sonucu olabile-cek bir kesinlikle. Sonra ekledi: "Otobüste bekle-mekten sıkıldıysanız, inebilirsiniz, aşağıda bir bekle-me salonu var."

Beklerken oyalanmak için bacaklarımın pasını atmanın daha iyi gelebileceğine karar verdim. Gece ılık ve nemliydi, hava yoğun bir ot kokusuyla do-luydu. Otobüsün çevresini dolaştım, arka merdivene dayanıp bir sigara tüttürdüm, sonra da 'bekleme odası'na yöneldim. Alçak ve uzun bir kulübeydi, çerçevesine benim tanımadığım bir tanrının alçıdan renkli imgesinin tutturulduğu kapının üzerine bir gaz lambası asılmıştı. İçeride on kişi vardı, duvarlar boyunca yerleştirilmiş sıralara oturmuşlardı. Girişin yanında, ayakta duran iki kadın çene çalıyorlardı.

Otobüsten inen birkaç yolcu, odanın ortasında, üzeri çeşitli renklerde kâğıt yapraklarının ve bir saat çizelgesi ya da resmi bir bildiri olabilecek sararmış bir afişin asılı durduğu bir destek direğinin altındaki yuvarlak sıraya yayılmışlardı. Dipteki sırada kısa pantolon ve sandalet giymiş on yaşlarında bir oğlan çocuğu oturuyordu. Yanında da, sevgi dolu ve ürkek bir halde efendisinin omuzlarına sarılıp başını onun saçlarına gömmüş bir maymun vardı. Kapıya asılı gaz lambası dışında, bir sandığın üzerinde yanan iki mum vardı; ışık çok zayıftı, odanın köşeleri karanlıkta kalıyordu. Benim varlığıma orali bile olmayan bu insanlara bakarak bir süre geçirdim. Her ne kadar Hindistan'da, yanında yalnızca bir hayvanla gezinen bir çocuk görüntüsü sık rastlanan bir şeyse de, bir maymunla tek başına bu oğlanı görmek bende garip bir etki yarattı ve hemen aklıma uyumadan önce bir bebeği kollarıyla sıkı sıkı saran çok sevdiğim başka bir çocuğu getirdi. Belki de bu çağrışım beni oğlana doğru itti, gidip yanına oturdum. Bana baktı, çok güzel gözleri vardı; gülümsedi, ben de ona gülümsedim. İşte o zaman dehşet içinde, omuzlarında taşıdığı küçük yaratığın maymun değil, bir insan olduğun kavradım. Bir hilkat garibesiydi. Doğanın acımasızlığı ya da korkunç bir hastalık biçimlerini ve boyutlarını altüst ederek gövdesini büzmüştü. Kol ve bacakları korkunç bir garebelin ölçülerine boyun eğerek çarpılmış ve kasılmış gibiydi. Onu taşıyanın saçları arasından yeni yeni bulgulamaya başladığım yüzü bile biçimsizliğin yıkımından kurtulamamıştı. Pürtüklü bir cilt, yara gibi derin kırıksıklar bu maymunu görünümü veriyordu. Bu maymunu

görünümü yüz hatlarıyla birleşince bende tiksinti uyandırmıştı. Yüzdeki insanca tek şey gözlerdi: pek yakın bir tehlikenin korkusuyla harekete geçmiş gibi kaygıyla her yana oynayan iki zeki, ufacık, deli göz.

Oğlan beni kibarca selamladı, ben de ona iyi akşamlar dedim ve kalkıp gitmek elimden gelmedi.

"Nereye gidiyorsun?" diye sordum.

"Mudabiri'ye gidiyoruz," dedi gülümseyerek. "Chandranath Tapınağı'na."

Akıcı, güzel bir İngilizce konuşuyordu. "Güzel İngilizce konuşuyorsun," dedim. "Nerede öğrendin?"

"Okulda," dedi oğlan gururla. "Üç yıl gittim." Sonra başını hafifçe çevirerek bir işaret yaptı ve yüzünde özür diler gibi bir ifade belirdi. "O İngilizce bilmez, o okula gidemedi."

"Tabii," dedim. "Anlıyorum."

Oğlan, boynuna dolanan elleri okşadı.

"Ağabeyim," dedi sevgi dolu bir sesle. "Yirmi yaşındadır." Sonra yine gurur dolu bir tavır takındı ve "Ama Kutsal Kitap'ı ezbere okuyabilir, çok akıllıdır."

Söz konusu kişiye bakma cesaretini gösteremediğimi gizlemek için dalgın ve düşüncelerinde yitmiş gibi, ilgisiz bir havaya büründüm. "Mudabiri'de ne yapacaksınız?" diye sordum.

"Şenlikler var," dedi. "Kerala'nın dört bir yanından Jainler gelirler, bu dönemde çok hacı vardır."

"Siz de hacca mı gidiyorsunuz?"

"Hayır," dedi. "Biz tapınakları geziyoruz, ağabeyim *Arhant*'tır."

"Kusura bakma," dedim. "Ama ne demek olduğunu bilmiyorum."

"*Arhant* bir Jain peygamberidir," diye açıkladı sabırla çocuk. "Hacıların *karma*'sını okur, böylece çok para kazanıyoruz."

"Falcı yani."

"Evet," dedi oğlan temiz yüreklilikle. "Geçmiş ve geleceği görür." Sonra kafasındaki fikirler mesleki bir yol izlediler ve bana "*Karma*'nı öğrenmek ister misin?" diye sordu. "Ücreti beş rupi."

"Tamam," dedim. "Sor bakalım ağabeyine."

"Oğlan tatlılıkla ağabeyiyle konuştu, o da mırıldanarak karşılık verdi, bir yandan da devingen gözleriyle beni süzüyordu.

"Ağabeyim, alnına dokunabilir miyim, diye soruyor," diye aktardı oğlan. Hilkat garibesi de beklenti içinde onayladı.

"İlla da gerekliyse tabii dokunabilir."

Kâhin çarpık elini uzatıp işaret parmağını alnıma dokundurdu. Bir süre böyle durdu, keskin bakışını da üzerimden ayırmıyordu. Sonra elini çekti ve kardeşinin kulağına bir şey fısıldadı. Bunu çok hararetle bir tartışma izledi. Kâhin durmadan konuşuyordu, öfkelenmiş bir hali vardı. Sonunda sustuklarında, oğlan dertli bir havayla bana döndü.

"Eee," dedim. "Ben de öğrenebilir miyim?"

"Kusura bakma," dedi. "Ağabeyim bunun mümkün olmadığını, senin başka biri olduğunu söylüyor."

"Öyle miymiş?" dedim. "Kimim ben peki?"

Oğlan yeniden ağabeyiyle konuştu, o da kısaca yanıtladı. "Bunun önemi yok," diye aktardı çocuk. "Yalnızca *maya*."

"Ya, *maya* ne demek?"

"Dünyanın dış görüntüsü," diye karşılık verdi oğlan. "Yalnızca bir yanılsama, önemli olan *atma*'dır." Sonra ağabeyine danıştı ve inançla doğruladı: "Önemli olan *atma*'dır."

"*Atma* nedir?"

Çocuk cehaletime güldü. "*The soul*," dedi. "Bireysel ruh."

İçeri bir kadın girip karşımızdaki sıraya oturdu. Elindeki sepetin içinde bir çocuk uyuyordu. Baktığımı görünce, ellerini saygı göstergesi olarak göğsünün üzerinde bitiştirerek çabuk bir selam verdi.

"İçimizde yalnızca *karma* bulunduğunu sanıyordum," dedim. "Eylemlerimizin bütünü; geçmişte olduğumuz ve gelecekte olacağımız."

Oğlan yine gülümseyip ağabeyiyle konuştu. Hilkat garibesi, delici küçük gözleriyle bana baktı ve parmaklarıyla iki işaret yaptı. "Haayır," dedi oğlan. "*Atma* da vardır, *karma*'yla beraberdir, ama ondan farklıdır."

"O zaman, ben başka biriysem, *atma*'mın nerede olduğunu, şimdi nerede bulunduğunu bilmek isterim."

Çocuk sözlerimi ağabeyine aktardı, bunu heyecanlı bir tartışma izledi. "Söylemesi çok güç," diye bana döndü ardından. "Elinden gelmiyor."

"Sor bakalım, on rupi verirsem bir yardımı olabilir mi?" dedim.

Oğlan çevirdi ve hilkat garibesi küçük gözlerini benimkilere dikti. Sonra çabuk çabuk bana yönelik birkaç kelime söyledi. "Bunun rupiyle ilgisi olmadığını söylüyor," diye aktardı çocuk. "Sen burada de-

ğilsin, nerede olduğunu söyleyemiyor." Bana güzelce gülümsedi, sonra ekledi: "Ama on rupi vermek istiyorsan, kabul edebiliriz."

"Vereceğim, söz..." dedim. "Ama hiç olmazsa şu anda kim olduğumu sor."

Çocuk yine hoşgörölü bir şekilde gülümseyip, "Ama bu görünen yalnızca *maya*, bilip de ne yapacaksın?" dedi.

"Doğru," dedim, "haklısın, bir işe yaramaz." Sonra aklıma bir fikir geldi, dönüp, "Bir tahminde bulunmasını iste bakalım," dedim.

Oğlan şaşkın şaşkın bana baktı. "Neyi tahmin etmesini istiyorsun?"

"*Atma*'mım nerede olduğunu," dedim. "Kâhin olduğunu söylemedin mi?"

Çocuk isteğimi aktardı, ağabeyi de çabucak yanıtladı. "Deneyebileceğini söylüyor," diye çevirdi. "Ama garanti vermiyor."

"Bunun önemi yok, yine de bir denesin."

Hilkat garibesi, çok yoğun bir şekilde gözlerini bana dikti, uzun uzun baktı. Sonra eliyle bir hareket yaptı, konuşacağını sandım, ama sesini çıkarmadı. Parmakları havada hafiflikle oynayarak dalgalar çiziyordu, sonra düşsel bir suyu avuçlarına doldurmak istercesine, ellerini ortası bir çukur yapacak şekilde birleştirdi. Birkaç sözcük tısladı. "Bir gemide olduğunu söylüyor," diye bana fısıldadı oğlan. Hilkat garibesi bir işaret yaptı, avuç içlerini öne uzatıp hareketsiz kaldı.

"Bir gemide," dedim. "Nerede olduğunu sor, çabuk, nedir bu gemi?"

Oğlan kulağını, mırıldanmayı sürdüren ağabeyinin ağzına yanaştırdı. "Çok ışıık görüyor. Başka bir şey görmüyor, üstelemenin anlamı yok."

Kâhin baştaki durumuna dönmüştü, yüzünü kardeşinin saçlarında saklamıştı. On rupi alıp ona uzattım. Geceye çıkıp bir sigara yaktım. Bir an gökyüzüne ve yolun kenarındaki bitki örtüsünün oluşturduğu kahverengi sınır çizgisine baktım. Mudabiri otobüsü artık çok uzakta olmamalıydı.

Üçüncü Bölüm

VIII

Bekçi ufak tefek, buruşuk suratlı, kibar bir ihtiyardı, taç gibi bembeyaz saçları çok koyu teniyle karşıtlık oluşturunuyordu. Kusursuz bir Portekizce konuşuyordu ve adımı söylediğimde başını sallayarak gülücükler saçtı, sanki beni gördüğüne çok hoşnut olmuştu. Başrahabin ikinci ayininde olduğunu ve kitaplıkta beklememi rica ettiğini söyledi. Elime bir not tutuşturdu, üzerinde: *Goa'ya hoş geldiniz. 18.30'da kitaplıkta size katılacağım. Bir arzunuz olursa, Theotonio hizmetinizdedir. Peder Pimentel.*

Theotonio, konuşa konuşa beni merdivenlere yöneltti. Geveze ve laubaliydi, uzun süre Portekiz'de, ailesinin oturduğu Villa do Conde'de yaşadığını, Portekiz tatlılarını, özellikle de *pão-de-lo'*yu sevdiğini anlattı.

Merdiven koyu ahşaptandı ve uzun bir masa ve bir dünya haritasıyla döşenmiş, yarı loş, büyük bir sahanlığa bakıyordu. Duvarlarda, zamanın kararttığı kişileri betimleyen, aslına uygun boyda, sakallı ve ciddi ifadeli tablolar asılıydı. Theotonio beni kitaplığın kapısında bıraktı ve çok işi varmış gibi, aceleyle gerisin geri indi. Salon geniş ve serindi, havasızlıktan ağır bir koku vardı. Raflar, barok kıvrımlar ve fildişi

kakmalarla süslüydü, bana sanki durumları pek iyi değilmiş gibi geldi. Odanın ortasında, ayakları burmalı iki uzun masa, duvar kenarlarında da kilise sıraları, hasırdan eski koltuklarla alçak birkaç masa duruyordu. Sağdaki ilk rafa bir göz attım, kilise ulularına ait birkaç yaşamöyküsü kitabıyla on yedinci yüzyıl İsa Topluluğu'nun tarihsel defterlerini gördüm; rastgele iki kitap alıp giriş kapısının yanı başındaki koltuğa oturdum; yan masanın üzerinde açık bir kitap duruyordu, ama ne olduğuna dikkat etmedim; aldığım kitaplardan birini karıştırmaya koyuldum, *Relação de novo caminho que fez por Terra e por Mar, vindo da India para Portugal, o Padre Manoel Godinho da Companhia de Iesu. Em Lisboa, na Officina de Henrique Valentede Oliveira, Impressor del Rey N.S., Anno 1665. Manoel Godinho*'nun yaşam görüşü pragmatistti, bu da, Hindu tanrıları tapınağının karşı reformuyla kuşatılmış bu ülkede üstlendiği Katolik inanının bekçiliği rolüyle çelişmiyordu. Anlatısı kesin ve ayrıntılıydı, özentisiz ve parlak laflardan arındırılmıştı. Eğretilenmeleri de, karşılaştırmaları da sevmiyordu bu rahip; stratejik bir bakışı vardı, yeryüzünü elverişli ve elverişsiz diye bölüyor ve Hristiyan Batı'yı dünyanın merkezi kabul ediyordu. Kral'a ithaf edilmiş uzun önsözün sonuna gelmiştim ki ne oldu bilmem, odada yalnız olmadığım hissine kapıldım. Belki hafif bir çıtırtı veya bir soluklanma işitmiştim; ya da, daha büyük bir olasılıkla, birinin bakışını üstünde hissettiğinde insanın kapıldığı duyguya kapılmışımdı. Gözlerimi kitaptan kaldırıp çevremde gezdirdim. Odanın öteki köşesindeki iki pencere arasında duran bir koltukta, odaya girdiğimde koltuğun arkalığine gelişigüzel atılmış bir elbise yığı-

nı diye algıladığım koyu renk k t le, sanki tam ona bakacağım anı beklermiş gibi, yavaşça kımıldıayıp gözlerini bana dikti. Başına stilini kestiremediğim bir şapka takmış, uzun  ehreli, avurtları   km ş, yaşlı bir adamdı.

"Goa'ya hoş geldiniz," diye mırıldandı. "Madras'dan gelmekle tedbirsiz davranmışsınız, yol haydutlarla dolu."

Arada bir gurultuyu andıran, çok boğuk bir sesi vardı. Hayretle adama baktım. 'Haydutlar' sözcüğünü kullanmış olması garibime gitmişti, daha da garibi, nereden geldiğimi bilmesiydi.

"O dehşet verici yerde gece mola vermek de size fazla güvenli gelmemiştir kuşkusuz," diye ekledi. "Genç ve atılgansınız, ama sık sık korkuya kapılıyorsunuz, iyi bir asker olmazdınız, belki de korkaklığa yenik düşerdiniz." Bana hoşgörüyle baktı. Bilmem neden, duyduğum büyük rahatsızlık hissi, yanıtlamama engel oluyordu. Yaptığım yolculuktan nasıl böyle haberdar olabiliyordu? Kim haber verebilirdi?

"Kaygılanmayın," dedi ihtiyar, düşüncelerimi okumuş gibi. "Benim bir sürü habercim vardır."

Bu cümleyi söylerken sesinde belli belirsiz bir tehdit yattığı söylenebilirdi, bu da bende garip bir etki yarattı. Portekizce konuştuğumuzu anımsıyorum ve kullandığı sözcükler bana soğuk ve s n k geliyordu, sanki söylemeyen sesten kopmuş gibiydiler. Neden böyle konuşuyor, diye düşündüm, kimdi bu adam? Uzun oda yarı karanlığa gömülmüştü, o da odanın öte ucunda, benden uzaktaydı; bir masa gövdesinin bir kısmını saklıyordu. Tüm bunlar,

duyduğum şaşkınlığa eklenince, genel görünümünü incelememe engel olmuştu. O zaman da, yumuşak bir kumaştan üçgen şeklinde bir şapkası olduğunu ve uzun kıır sakalının, göğsünü örten, gümüş rengi iplikle nakışlanmış hırkasını süpürdüğünü fark ettim. Sırtına, eski moda, kabarık yenli, siyah, bol bir manto atmıştı. Yüzümdeki şaşkınlığı fark etti, sandalyesini kenara çekerek kendisinden beklemediğim bir çeviklikle odanın ortasına fırladı. Uçları kıvrık uzun çizmeler giymiş, bacağının yanından bir kılıç sarkıtmıştı. Biraz gülünç, abartmalı bir tiyatro hareketi yaptı, sağ kolu geniş bir kavis çizdi ve gür sesle, "Ben Alfonso de Albuquerque, Hindistan'ın kral nabiyim," derken, elini getirip yüreğinin üzerine koydu.

İşte ancak o zaman deli olduğunu anladım. Anladım, aynı zamanda da, tuhaf bir şekilde, gerçekten Alfonso de Albuquerque olduğunu düşündüm, bu da beni şaşırtmadı; bende gerekli ve kaçınılmaz bir şey karşısında duyulan, bitkinlikle karışık bir ilgisizlik yarattı yalnızca.

Yaşlı adam, pırıltılı ufak gözleriyle, meydan okurmuş gibi, kuşkucu bir bakışla beni süzüyordu. Uzun boylu, görkemli ve kibirli bir adamdı. Benim söze başlamamı beklediğini kavradım; ve konuştum. Ama sözcükler kendiliğinden, istemimin süzgecin-den geçmeden döküldüler. "Korkunç İvan'a benziyorsunuz," dedim. "Daha doğrusu onu oynayan aktöre."

Sessizliği bozmadı ve elini kulağına götürdü.

"Eski bir filmde söz ediyordum," diye açıkladım. "Aklıma eski bir film geldi." Ve tam bu sözler ağzımdan çıkarken, sanki yanda bir şömine yakılmış

gibi bir ışık yüzünü aydınlattı. Ama ortalıkta şömine yoktu, oda gitgide daha kararıyordu, bu pırıltı belki de batan güneşin son ışınıydı.

"Ne yapmaya geldiniz buraya?" diye bağırdı adam birden. "Bizden ne bekliyorsunuz?"

"Hiç," dedim. "Hiçbir şey istemiyorum. Arşivlerde araştırma yapmaya geldim, işim bu, buradaki kitaplık Batı'da hemen hemen hiç tanınmıyor. Eski tarihsel yazılar peşindeyim."

İhtiyar, koca mantosunu yeniden bir omzuna attı, aynı düelloya giden tiyatro aktörlerinin yaptığı gibi. "Yalan!" diye haykırdı şiddetle. "Buraya başka bir nedenle geldiniz!"

Şiddeti beni ürkütmüyordu, saldırmasından çekinmiyordum; buna karşın tuhaf bir bağımlılık duygusu içindeydim, sanki sakladığım bir suçu açığa çıkarmıştı. Utanç içinde gözlerimi indirdim ve masanın üzerinde açık duran kitabın *San Augustus*'un bir kitabı olduğunu gördüm. Ve şu sözcükleri okudum: *Quo modo praesciantur futura*. Yalnızca bir rastlantı mıydı, yoksa biri bu sözcükleri okumamı mı istiyordu? Ve bu, ihtiyardan başka kim olabilirdi? Habercilerinin olduğunu söylemişti, bunlar kendi sözcükleriyle, bu bana uğursuz ve sonuçsuz göründü.

"Xavier'yi aramaya geldim," diye itiraf ettim. "Doğrusu bu, onu arıyorum."

Zafer dolu bir bakışla bana döndü. Yüzünde şimdi alay vardı, belki hoşgörü de. "Kim bu Xavier?"

Bu soruyla beni bir hain yerine koyduğu, sessiz bir bağıtı bozduğu izlenimine kapıldım, Xavier'nin kim olduğunu 'biliyordu', hatta bana sormamalıydı

bile. Ben de ona söylememeliydim, bunu da hissediyordum.

Yalan söyledim: "Xavier kardeşimdir."

İşaret parmağını bana doğrultarak yabanıl bir şekilde gülmeye başladı. "Xavier diye biri yok," dedi. "Bir hayalet yalnızca." Bütün odayı kapsayan geniş bir hareket yaptı. "Hepimiz ölüyüz, hâlâ anlayamadınız mı? Ben ölüyüm, bu kent ölü, çarpışmalar, ter, kan, zafer ve benim gücüm; her şey ölü, hiçbir şey işe yaramadı."

"Hayır," dedim. "Geriye bir şey kalıyor."

"Neymiş o?" dedi. "Anılarınız mı? Belleğiniz mi? Şu kitaplar mı?"

Bana doğru bir adım attı ve içimi korkunç bir duygu kapladı, çünkü daha başından ne yapacağını biliyordum, nasıl bilmem, ama biliyordum. Çizmelerinden birinin burnuyla, ayakucundaki ufak bir nesneyi itti; bunun ölü bir fare olduğunu gördüm. Hayvanı yerde itti ve alaycı bir sesle, "Bu fare nerede olabilir?" diye mırıldandı. Yeniden güldü ve bu kahkaha kanımı dondurdu. "Ben Hamelin'in kavalcısıyım," diye haykırdı. Sonra sesi gönül okşayıcı bir tını aldı, bana profesör diye seslendi ve "Sizi uyandırdığım için özür dilerim," dedi.

"Sizi uyandırdığım için özür dilerim," dedi Peder Pimentel.

Elli yaşlarında, içten ifadeli bir adamdı. Elini uzattı. Kafam karışık, ayağa kalktım.

"Oh, teşekkür ederim," dedim. "Kötü bir düşünüyordum."

Benimkinin yanındaki küçük koltuğa oturup bir el hareketiyle beni sakinleştirdi. "Mektubunuzu aldım," dedi. "Arşivleri dilediğinizce kullanabilirsiniz, istediğiniz kadar kalabilirsiniz; bu geceyi burada geçireceğinizi sanıyorum, size bir oda hazırlattım." Theotonio, üzerinde çay ve bana *pão-de-ló* gibi görünen bir tatlı bulunan bir tepsiyle içeri girdi.

"Teşekkür ederim," dedim. "Misafirperverliğiniz bana güç veriyor. Buna karşın; bu gece burada kalmayacağım, Calangute'ye gidiyorum ve bir araba kiraladım; bir kişi üzerine bilgi toplamak arzusundaydım. Birkaç gün içinde döneceğim."

IX

Zuari Oteli'nde bir gece kalmak, günün birinde herkesin başına gelebilir. O anda bunun özel bir çekicilik taşımaması olasıdır; ama anısı, bütün anılarda olduğu gibi, anlık bedensel duyular, kokular, renk, lavabonun altındaki herhangi bir hayvanatın görüntüsünden arındırıldığında, olay imgeyi güzelleştiren bir çeşit buğuyla donanır. Geçmiş gerçek, her zaman aslında olduğundan daha az kötüdür; bellek harika bir sahtecidir. Pislikler, istemesek de anlığımızda yer ederler. Böylesine oteller düşlemimizi çoktan doldurmuşlardır: *Conrad*'ın veya *Maugham*'ın kitaplarından, *Kipling*'in veya *Bromfield*'in romanlarından çekilen birkaç Amerikan filminde bulmuşuzdur onları daha önce; bize tanıdık gelirler.

Zuari Oteli'ne vardığımda, gece ilerlemişti, Hindistan'da, sık sık olduğu gibi, zorunlu bir seçim oldu. Vasco de Gama, yollarda gezinen biri sürü ineği, Portekiz varlığının kalıtı olarak üstlerine geçirdikleri Batılı giysilerle gizemsel bir sefalet saçan yoksul insanıyla Goa Eyaleti'nde özellikle iğrenç, karanlık, küçük bir kenttir. Dilenciler çoktur, ama bu kentte tapınaklar veya kutsal yerler yoktur ve bu dilenciler size Vişnu adına yakarıp insana hayır duaları ya da

basmakalıp dinsel sözler dağıtmazlar; asık suratlı ve ürkektirler, ölüye benzerler.

Zuari Oteli'nin lobisinde, arkasında sürekli telefonda konuşmakla meşgul şişman bir resepsiyoncunun durduğu yarım daire şeklinde kocaman bir tezgâh bulunur. Adam, telefonda konuşarak kaydınızı yapar, telefonda konuşarak anahtarınızı verir; ve tan sökümü, nihayet odanızın misafirperverliğinden vazgeçebileceğinizi bildirdiğinizde, onu yine tekdüze, bas, anlaşılmaz bir sesle telefonda konuşurken bulursunuz. Zuari Oteli'nin resepsiyoncusu kiminle konuşuyor?

Ayrıca, otelin birinci katında geniş bir yemek salonu vardır, eğer masanın üzerindeki levhaya inanılırsa; ama o akşam, oda karanlığa gömülmüş ve masaları boşaltılmıştı, ben de akşam yemeğini avluda yedim, her yanı hafif bir ışıkla aydınlatılmış, kokulu çiçeklerin, tahta sıralarla alçak masaların bulunduğu ufak bir iç avluydu. Istakoz kadar büyük kerevitler ve bir mango tatlısı yedim; çay, ayrıca tarçınlı bir çeşit şarap içtim; hepsi sudan ucuzdu, bu da beni yatıştırdı. Birinci katta, avlu boyunca odalara açılan geçit vardı; avluda, taşların ortasında bir tavşan her yana koşup duruyordu. Dipteki bir masada, Hintli bir aile yemek yiyordu. Yanımdaki masada, yaşı belirsiz, güzelliği solmuş, sarışın bir bayan oturuyordu. Hint usulü, üç parmağıyla yiyordu, iyice yuvarlak pirinç topakları yapıp sosa batırıyordu. Bana İngilizmiş gibi geldi, gerçekten de öyleydi. Deli bir bakış geliyordu gözlerine, ama yalnız arada sırada. Ardından, aktarmayı arzu etmediğim bir hikâyeye anlattı. Yalnızca kötü bir düş olması da mümkün. Bunun dışında, Zuari Oteli pembe düşlere elverişli bir yer değil.

X

"Philadelphia'da postacılık yapıyordum, on sekiz yaşında, omzumda çanta yollara düşerdim, hiç aralıksız, yazın erimiş asfalt, kışın buza kesmiş kar demeden, her sabah. Böyle on yıl mektup taşıdım. Ne kadar mektup dağıttığımı bilemezsin, binlerce. Zarfların üzerinde hepsi beydiler. Dünyanın her bucağından gelen mektuplardı: Miami, Paris, Londra, Caracas. Günaydın beyefendi, günaydın hanımefendi. Ben postacıyım."

Kolunu kaldırıp sahildeki gençlerden oluşan topluluğu işaret etti. Güneş batıyordu ve su ışıltıyordu. Yanımızdaki balıkçılar bir tekne hazırlıyorlardı. Bellerinde bir kumaş parçası, yarı çıplak adamlardı. "Burada hepimiz eşitiz," dedi. "Aramızda beyler yok." Bana baktı ve yüzü muzip bir ifade takındı. "Sen de bey misin?"

"Sen ne diyorsun?"

Kuşkulu bir havayla bana baktı: "Az sonra, seni yanıtlayacağım." Sonra bana solumuzda, kumula yaslanmış görünen hurma ağacından kulübecikleri gösterdi.

"Orada yaşıyoruz, bizim köyümüz orası, adı da Sun." Cebinden, içinden tütün ve kâğıt bulunan

ufak bir tahta kutu çıkarıp bir sigara sardı. "Dumanlanır mısın?"

"Genelde hayır," dedim. "Ama şimdi bir tane verirsen yakarım."

"Bunun dumanı iyidir, insanı neşelendirir, sen neşeli biri misin?"

"Dinle," dedim. "Hikâyen hoşuma gidiyordu, anlatmaya devam etsene."

"Peki," dedi. "Bir gün Philadelphia'da bir sokakta yürüyordum, çok soğuk bir sabahtı, mektup dağıtıyordum, bütün kent karlarla kaplıydı, Philadelphia öyle berbattır ki, dev gibi caddeleri arşınılıyordum, sonra dar küçük bir çıkmaz sokağa girdim, karanlıktı, sisi delmeyi başarmış bir güneş ışını sokağın dibine hafif bir aydınlık veriyordu, ben bu yolu biliyordum, her gün posta taşıyordum, bir araba fabrikasının duvarında kesiliyordu. İşte o gün ne gördüm, biliyor musun? Bir tahmin et bakalım."

"Hiç bilmiyorum," dedim.

"Dene bakalım."

"Pes ediyorum, çok zor."

"Denizi," dedi. "Denizi gördüm. Çıkmaz sokağın dibinde, güzel, masmavi bir deniz vardı, köpüklerin kırıştırdığı dalgaları, kumsalı ve palmiyeleriyle. Ne diyorsun bakalım?"

"Tuhaf," dedim.

"Denizi o zamana kadar yalnız sinemada ve Miami'den veya Havana'dan gelen kartlarda görmüştüm. Ve bu deniz, tıpatıp aynıydı, ama kimseler yoktu, sahil ıssızdı. Kendi kendime, 'Philadelphia'ya denizi getirmişler,' dedim. Sonra da 'Kitaplarda oku-

nan cinsten bir serap bu,' diye düşündüm. Ya sen ol-
saydın ne düşünürdün?"

"Aynı şeyleri," dedim.

"Öyle ya. Ama deniz Philadelphia'ya gelemezdi. Seraplar da çölde, güneş dimdik insanın tepesine düşüp de adam susuzluktan kupkuru olduğunda ortaya çıkar. O gün, hava buz gibiydi, her yan kirli karla kaplıydı. Ben de böyle, denizin çekimine kapılmış usul usul yaklaştım, soğuğa karşın canım fena halde içine dalmak istiyordu, çünkü bu mavi insanın arzusu-
sunu kabartıyor, dalgalar güneş yüzünden parılıyordu." Bir an susup sigarasından bir nefes çekti. O günün anısıyla yüzünde dalgın ve uzak bir gülümseme belirmişti. "Bir resimdi. Pis herifler, denizin resmini yapmışlardı. Philadelphia'da bazen böyle şeyler yaparlar, mimarların başının altından çıkıyor, betonun üzerine manzara, vadi, orman falan gibi resimler yaparlar, böylece insan boktan bir kentte yaşadığı hissine daha az kapılır. Sırtımda çantam, duvara boyanmış bu denizin iki adım ötesindeydim, çıkmazın dibinde yel burgaçlanıyordu, altın rengi kumsalın altında da eski kâğıt parçaları, kuru yapraklar, plastik bir torba dönüp duruyordu. Philadelphia kirli bir sahildi. Bir süre durup seyrettim, sonra 'Madem deniz Tommy'ye gelmiyor, o zaman Tommy denize gider,' diye düşündüm. Ne diyorsun?"

"Benzer bir öykü biliyorum," dedim. "Ama kavram hep aynı."

Güldü. "Tam böyle işte," dedi. "Ne yaptığımı biliyor musun? Tahmin et bakalım."

"Hiç bilmiyorum," dedim.

"Dene bakalım."

"Pes ediyorum, çok zor."

"Bir çöf tenekesini açtım, içine çantamı bıraktım. Sen posta, kal bakalım orada. Son bir koşu merkeze yollandım ve müdürle konuşmak için başvuruda bulundum. Üç aylık avans gerektiğini söyledim adama, babam çok hastaydı, hastanede yatıyordu, işte sağlık belgeleri. Bana, 'Önce şu açıklamayı imzalayın,' dedi. İmzayı atıp parayı aldım."

"Peki baban gerçekten hasta mıydı?"

"Tabii ki, kanserdi. Philadelphialı beylere posta taşımayı sürdürseydim de nasıl olsa ölecekti."

"Öyle ya," dedim.

"Yanıma bir tek şey aldım," dedi. "Ne olduğunu tahmin et bakalım"

"Gerçekten çok zor, hiç gereği yok, pes ediyorum."

"Telefon rehberi," dedi tatmin olmuş bir edayla.

"Telefon rehberi mi?"

"Evet, Philadelphia telefon rehberi. Amerika'dan arda kalan tek şey."

"Neden?" diye sordum. Öyküsü ilgimi çekmeye başlamıştı.

"Kart yazıyorum. Şimdi, Philadelphia'daki insanlara ben kart atıyorum. Üzerinde güzel bir deniz ve Calangute'nin ıssız sahilleri olan kartlar, arkasına da 'Postacı Tommy'den selamlar' yazıyorum. C harfine geldim, tabii beni ilgilendirmeyen semtleri atlıyorum, pul da yapıştırmıyorum, parasını alıcı ödüyor.

"Ne kadar zamandır buradasın?" diye sordum.

"Dört yıl," dedi.

"Philadelphia rehberi uzun olmalı."

"Evet," dedi. "Dev gibi, zaten acelem de yok, önümde bütün bir yaşam var."

Sahildeki topluluk koca bir ateş yakmıştı, biri şarkı söylemeye başladı. Dört kişi gruptan ayrılıp bize doğru yaklaştı; saçlarında çiçekler vardı ve gülümsediler. Bir kız, on yaşlarındaki bir çocuğu elinden tutuyordu.

"Şenlik başlamak üzere," dedi Tommy. "Büyük bir şenlik olacak, gün-tün eşitliği bugün."

"Gün-tün eşitliği mi?" dedim. "Ama gün-tün eşitliği 23 Eylül'de gelir, biz Aralık ayındayız."

"Neyse, işte öyle bir şey," diye karşılık verdi Tommy. Kız onu alnından öptü ve ötekilerle birlikte gitti.

"Pek de o kadar genç sayılmazlar," dedim. "Aile babası halleri var."

"İlk gelenler onlar," dedi Tommy. "*Pilgrims*." Sonra bana bakıp, "Neden? Sen nasılsın yani?" dedi.

"Onlar gibi," dedim.

"Gördün mü ya?" dedi. Bir sigara daha sardı, ortadan bölüp yarısını bana verdi. "Buralarda ne yapıyorsun?" diye sordu.

"Xavier adında birini arıyorum, buralardan geçmiş olabilir."

Tommy başını salladı. "Ya o aramandan hoşnut mu?"

"Bilmiyorum."

"Öyleyse arama."

Ayrıntılı bir şekilde Xavier'yi betimlemeye çalıştım. "Gülümsediği zaman hüzünlü bir hali vardı," diye bitirdim.

Topluluktan bir kız ayrıldı ve bize seslendi. Tommy de ona seslendi, kız yanımıza geldi. "Kız ar-

kadaşım," diye açıkladı Tommy. Sarışın bir kızdı, saçları ışıltısız, gözleri donuk bakışlıydı, kız çocuğu örgülerini başının üzerine tutturmuştu. Biraz tutuk, hatta sendeler gibi bir yürüyüşü vardı. Tommy, benim betimlememe göre, şöyle ve şöyle birini tanıyor mu diye sordu. Kızın yüzünde garip bir gülümseme belirdi ve yanıt vermedi. Sonra ellerini bizim yönümüze uzattı ve 'Hotel Mandovi,' diye fısıldadı.

"Şenlik başlıyor," dedi Tommy. "Haydi sen de gel."

Katamaranlar gibi kaba bir çarkı olan, çok ilkel yapılmış bir kayığın kenarına oturmuştuk. "Belki biraz sonra size katılırım," dedim. "Biraz kayığın içine uzanıp uyuklamak istiyorum." Birlikte uzaklaşırken arkalarından seslenip benim de bir bey olup olmadığını söylemeyi unuttuğunu eklemekten edemedim. Tommy durdu, kollarını kaldırdı ve "Tahmin et bakalım," diye bağırdı.

"Pes ediyorum, çok zor bu," diye bağırdım. Kılavuzumu çıkardım ve kibrit çakmaya başladım. Hemencecik buldum. *A popular top range hotel* diye anılıyordu, lokantası uygundu. Panaji kasabası, eski Nova Goa, içinde. Kayığa uzandım ve gözlerimi gökyüzüne çevirdim. Gerçekten harika bir geceydi. Takımyıldızlarını izledim ve yıldızları ve onları incelediğimiz dönemi ve planetariumda geçirdiğimiz öğle sonralarını düşündüm. Birden, öğrendiğim gibi, ışık saçma yoğunlukları sırasıyla geldiler aklıma: Sirius, Canopus, Centaurus, Vega, Capella, Arcturus, Orion... Ardından değişken yıldızları ve sevdiğim birinin kitabını düşündüm. Sonra da, ışıkları hâlâ bize kadar gelen sönmüş yıldızlar ve nötronlu yıldız-

larla evrimlerinin son dönemi ve saçtıkları zayıf ışık geldi aklıma. Alçak sesle söyledim: *Pulsar*. Ve sanki tılsımla uyanmış gibi, bir teybi çalıştırmışım gibi, profesör Stini'nin genizden gelen soğukkanlı sesi geldi kulağıma: Batmakta olan bir yıldızın kitlesi, güneşin kitlesinin iki katından büyükse, özeklenmeyi durdurabilecek özdek durumu kalmaz, bu da sonsuza dek sürüp gider; böylelikle kara bir deliğe dönüşen yıldızdan hiçbir ışınım yayılmaz.

XI

Ne kadar gülünç şeyler var. Hotel Mandovi, adını nehrin tam kıyısına inşa edilmesinden alıyor. Mandovi neredeyse deniz sahillerini andıran kıyıyla çevrilmiş uzun bir haliçle biten geniş, dingin bir nehirdir. Solundaki Panaji Limanı, tıka basa mal yüklü mavnalar, her yanı dağılmış iki duba köprüsü ve paslı mendireğiyle küçük tekneler için bir nehir limanıydı. Ben geldiğimde ay yükselmekteydi, sanki nehirden, mendireğin hemen kenarından çıkar gibiydi. Çevresinde sarı bir ayla vardı, yusuvarlak ve kan kırmızısıydı. Kızıl ay, diye düşündüm ve güdüşel olarak canım, ıslıkla eski bir şarkıyı çalmayı çekti. Fikir kıvılcım gibi ortaya çıktı. Aklıma bir ad geldi, Roux ve hemen ardından da Xavier'nin şu cümlesi: Ben bir gece kuşu oldum; işte o zaman her şey bana o kadar apaçık göründü ki, neredeyse aptalcaydı, neden daha önce aklıma gelmediğini düşündüm.

Otele girip çevreme bir göz attım. Mandovi elli li yılların sonunda yapılmış, şimdiden eski bir görüntüsü olan bir oteldir. Herhalde Portekizlilerin hâlâ Goa'da oldukları dönemde inşa edilmişti. Nedenini açıklayamam, ama zamanın faşist zevkini hâlâ taşıyor gibi geldi bana: Belki tren istasyonu bekleme

salonu gibi büyük lobisinden veya şu postaneyi ya da bakanlığı andıran, kişiliksiz ve bunaltıcı yazıhane eşyalarından. Resepsiyon tezgâhının arkasında iki memur duruyordu; biri çizgili bir üstlük, öteki de yıpranmış siyah bir ceket giymiş, önemli bir tavır takınmıştı. Siyah ceketliye yaklaşıp pasaportumu gösterdim. "Bir oda istiyorum."

Kayıt defterini karıştırdı ve başıyla onayladı.

"Teras ve nehir manzaralı," diye ekledim.

"Başüstüne efendim," dedi memur.

"Müdür siz misiniz?" diye sordum fişimi doldururken.

"Hayır, efendim," diye yanıtladı. "Müdür bey yoklar, ama bir dileğiniz varsa, bana söyleyebilirsiniz."

"Mister Nightingale'i arıyorum," dedim.

"Mister Nightingale artık burada değil," dedi doğal bir şekilde. "Bizden ayrılalı epey bir süre oluyor."

"Nereye gittiğini biliyor musun?" diye sordum, ben de doğal olmaya çalışarak.

"Genelde Bangkok'a gider," dedi. "Mister Nightingale çok sık yolculuk yapar, işadamıdır."

"Evet, biliyorum," dedim. "Ama dönmüş olması da mümkün."

Memur gözlerini doldurduğu fişten kaldırıp şaşkın bir ifadeyle bana baktı. "Size ne diyeceğimi bilemiyorum, efendim," diye karşılık verdi terbiyeli bir şekilde.

"Bu otelde bana daha kesin bilgi verebilecek birini bulacağımı sanıyordum, önemli bir iş için kendisini arıyorum, özel olarak bu iş için Avrupa'dan geldim." Sıkıldığını fark ettim ve fırsattan yararlan-

dım. Cüzdanımdan yirmi dolarlık bir banknot çıkarıp pasaportun arasına kaydardım. "İşler çok paraya mal oluyor," dedim. "Boşuna yol yapmak hiç de hoş bir şey değil. Anlıyor musunuz?"

Banknotu aldı, pasaportu bana geri verdi. "Mister Nightingale artık çok seyrek uğruyor otelimize," dedi. Pişman olmuş gibi bir havaya büründü. "Bildığınız gibi," diye ekledi, "burası iyi bir otel, ama lüks otellerle aşık atması mümkün değil." Herhalde o anda ağzından fazla laf kaçırdığının farkına varmıştı. Ayrıca gevezeliğinden hoşlandığımı da anlamıştı. Göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir anlık bir şeydi.

"Mister Nightingale ile acele bir iş yapmalıyım," dedim musluğun artık kapandığı hissiyle, gerçekten de öyleydi. "Mister Nightingale'in işleriyle uğraşmıyorum," dedi kibarca, ama kesinlikle. Sonra mesleki bir tavırla sürdürdü: "Kaç gün kalıyorsunuz, efendim?"

"Yalnızca bu gece," dedim.

Bana anahtarı teslim ederken, lokantanın saat kaçta açıldığını sordum. Baştan savma bir biçimde saat sekiz buçukta açıldığını, ister alakart, ister saloonun ortasına kurulacak büfeden yiyebileceğimi söyledi. "Büfede yalnızca Hint yemekleri vardır," diye belirtti. Teşekkür edip anahtarımı aldım. Asansörün kapısına çoktan varmışım ki, birden gerisin geri dönüp masum bir soru sordum. "Sanırım otelde kaldığı zamanlar Mister Nightingale yemeklerini de burada yedi." Pek iyi anlamadan bana baktı. "Tabii ki," diye kibirli bir havayla karşılık verdi. "Lokantamız kentin en iyilerinden biridir."

Hindistan'da şarap çok pahalıdır, çünkü hemen hepsi Avrupa'dan ithal edilmiştir. Şarap içmek, iyi bir lokantada bile saygınlık imidir. Zaten kılavuzum da yazıyordu: Şarap ısmarlamak *maître*'in ayağınıza gelmesine yol açar. Ben de şaraba bel bağladım.

Maître, gözlerinin etrafı halkalı, saçları briyantınlı bingil bingil bir adamdı. Fransız şaraplarının adını telaffuzu bir felaketti, ama her markanın özelliklerini betimleyerek sayıp dökmeye özen gösteriyordu. Biraz da uyduruyormuş gibi bir izlenim edindim, ama ses çıkarmadım. Listeyi incelerken, uzunca bir süre beklettim. Bütçemi iyice aşmak üzere olduğumu biliyordum, ama bundan sonra bu işe para harcamaya niyetim yoktu; yirmi dolarlık bir banknot aldım. Listenin üstüne koydum, sonra kapağını kapadım. "Seçmesi güç," dedim. "Bana Mister Nightingale'in seçeceği şaraptan getirin."

Oralı olmadı. Çalımli bir havayla uzaklaştı ve elinde bir Rosé de Province şişesiye geri geldi. Özenle açtı ve tatmam için kadehime iki parmak döktü. Tadına baktım, ama sesimi çıkarmadım. Son şansımı denemenin zamanı geldiğine karar verdim. Bir yudum daha alıp, "Sanırım Mister Nightingale kesinlikle en iyisini ister, ne dersiniz?" dedim.

İfadesiz gözleriyle şişeye baktı. "Bilmiyorum efendim, bu insanın zevkine bağlıdır," diye yanıtladı ilgisiz bir havayla.

"Ben de çok güç beğenir biriyimdir," dedim. "Yalnızca en iyi kalite şeyler alırım." Sözlerime biraz ağırlık katmak ve gizli bir hava vermek için bir süre sustum. Bir filmde gibiydim ve bu oyun hoşuma gitmeye başlıyordu. Hüzün daha sonra gelecekti,

biliyordum. "Çok incelikli şeyler," dedim. "Ve bol miktarda, damla damla değil."

Yine ifadesiz bir şekilde bardağıma baktı ve topu geri attı. "Şarabın zevkinize uygun olmadığı sonucuna varıyorum, efendim."

Oyunu büyütmesi hoşuma gitmedi. Param soyunu çekiyordu, ama sonuna gitmeye de değermişti. Ayrıca Peder Pimentel'in bana biraz borç vereceğinden de emindim. Ben de blöfünü gördüm ve, "Listeyi getirin bana, daha iyi bir şey seçeceğim," dedim.

Listeyi masanın üzerinde açtı ve içine bir yirmi dolarlık daha kaydardım. Sonra da rastgele bir şarabı işaret edip, "Mister Nightingale bu şarabı beğenir miydi?" dedim.

"Bundan eminim," dedi alelacele.

"Bunu kendisine özel olarak sormak isterdim," dedim. "Bana ne önerirsiniz?"

"Sizin yerinizde olsaydım, sahilde iyi bir otel arardım," dedi.

"Sahilde çok otel var, iyisini bulmak güç iş."

"En iyilerinin sayısı yalnızca ikidir," diye karşılık verdi. "Yanılmak olanaksız, biri Fort Aguada Beach, öteki de Oberoi. İkisinin yeri de eşsizdir, büyüleyici bir plaj ve denize kadar eğilen palmyeler. Her ikisinin de hoşunuza gideceğinden eminim."

Kalkıp büfeye doğru ilerledim. Gazlı ocaklar üzerinde konmuş on kadar değişik yemek vardı, gelişigüzel aldım tabağıma, ondan bundan çöplenenek. Bir an, elimde tabak, açık pencerenin önünde durdum. Ay iyice yükselmişti ve nehirde yansiyordu. Üzerime şimdi bir melankoli çökmüştü, önceden kestirdiğim gibi. Aç olmadığımı fark ettim. Salonu

geçip çıkışa yöneldim. Önünden geçerken maître hafifçe eğildi. "Şarabı odama gönderin," dedim. "Teras-
ta içmeyi tercih ederim."

XII

"Söyleyeceklerimin bayağılığı için kusura bakmayın, ama tanıştığımız hissine kapıldım," dedim. Kadehimi kaldırdım ve onun barda duran kadehine çınlattım. Kız güldü ve "Bende de aynı his uyandı, bu sabah taksiyle beraber Panaji'den geldiğim beye fena halde benziyorsunuz," dedi.

Ben de güldüm. "Öyleyse, numara yapmanın anlamı yok, o adam benim."

"Taksi parasını paylaşmak fikrinin harika olduğunu biliyor musunuz?" diye ekledi işbilir bir edayla. "Kılavuzlar, Hindistan'da taksilerin çok ucuz olduklarını yazıyorlar, aslında ateş pahası."

"Size güvenilir bir kılavuz önereceğim," dedim bilgiç bir edayla. "Bindiğimiz taksi, bu yolu kent dışından kat etti, bu da fiyatı üç katına çıkardı. Ben bir araba kiralamıştım, ama çok pahalı olduğu için bırakmak zorunda kaldım. Zaten, bu işten benim kazancım, bu yolu böylesine çekici biriyle yapmaktı."

"Hop," dedi, "tropikal geceden ve palmiyelerin arasındaki bu otelden yararlanmaya kalkışmayın. Gönül okşayıcı sözlere karşı çok duyarlıyım ve hiç direnç göstermeden kur yapmanıza izin verebili-

rim, bu durumda yaptığınız dürüstlük sayılmaz." O da kadehini kaldırdı ve yine güldük.

Mandovi maître'inin baş döndürücü tanıtımı gerçeğin çok altındaydı. Oberoi büyüleyiciden de öteydi. Yarım ay biçiminde, üzerinde dikildiği sahilin kavisini tam izleyen beyaz bir yapıydı, sahil kuzeyde yüksek bir burun, güneyde bir sıra sığ kayalığın koruduğu küçük bir koydaydı. Ana salon, doğrudan terasa açılan dev gibi bir alandı; her iki yandan da kullanılabilen bar, bölme vazifesi görüyordu. Terasta, masalar akşam yemeği için hazırlanmış, çiçekler ve mumlarla süslenmişti. Karanlık bir yere gizlenmiş piyano alçak sesle Batı melodileri çalıyordu. Düşününce, bütünde biraz fazla lüks turizm kokusu vardı, ama o zaman oldukça hoşuma gitmişti. İlk yemeğe gelenler, yavaş yavaş terastaki masalarda yerlerini almaya başlamışlardı. Garsona, yarı karanlık ve göze batmayan bir yerde, bize bir köşe masası ayırmasını söyledim, sonra da bir aperatif daha almayı teklif ettim.

"Alkolsüz olması koşuluyla," dedi genç kadın. Sonra şaka yollu, "Bana biraz fazla hızlı gidiyorsunuz gibi geliyor, tanışmadan yemek davetinizi kabul edeceğimi de nereden çıkardınız?"

"Doğrusu, sizi davet etmek niyetinde değilim," diye itiraf ettim safça. "Param kalmadı gibi bir şey, herkes kendi payını ödeyecek. Yalnızca aynı masada yemeğe oturacağız, ikimiz de yalnızız ve karşılıklı birbirimize eşlik ediyoruz, bana mantıklı göründü."

Sesini çıkarmayıp garsonun getirdiği meyve suyunu yudumlamakla yetindi. "Ayrıca, tanışmadığı-

mız da doğru değil," diye ekledim. "Bu sabah tanıştık."

"Daha adlarımızı bile bilmiyoruz," diye itiraz etti.

"Kolaylıkla örtülebilecek bir boşluk," dedim. "Benim adım Roux."

"Benimki de Christine," dedi. Sonra da ekledi: "İtalyan ismi değil sanırım."

"Ne fark eder?"

"Hiç doğrusu," diye kabullendi. İç geçirip, "Karşı konulmaz bir kur yapma yönteminiz var," dedi.

Kur yapmaya en ufak bir niyetim olmadığını kabullendim, kafamda daha çok arkadaşça ve eşit bir akşam yemeği fikri vardı. Yani, buna benzer bir şey. Sahte bir yalvarma havasıyla bana baktı ve hep aynı yarı alaycı tonda karşı çıktı: "Oh hayır, bana kur yapın, lütfen, tatlı sözler söyleyin, güzel şeylerden söz edin, fena halde gereksinim duyuyorum." Nereden geldiğini sordum. Denize bakıp "Kalküta'dan," dedi. "Pondicherry'ye uğradım, hâlâ orada yaşayan vatan-daşlarımla ilgili saçma sapan bir yazı için, ama Kalküta'da bir ay çalıştım."

"Kalküta'da ne yapıyordunuz?"

"İğrençliği fotoğraflıyordum," diye yanıtladı Christine.

"Yani?"

"Sefalet," dedi, "aşağılama, dehşet, adını siz koyun."

"Neden yaptınız peki?"

"Mesleğim bu," dedi. "Bunun için para veriyorlar bana." Belki de bütün yaşamını adadığı bu mesle-

ge boyun eğdiğini gösteren bir el hareketi yaptı, sonra da bana sordu: "Hiç Kalküta'ya gittiniz mi?"

Başımı iki yana salladım. "Gitmeyin," dedi Christine. "Asla bu yanılgıya düşmeyin."

"Sizin gibi bir insanın, yaşamda olabildiğince çok şey görmek gerektiğini düşündüğünü sanırdım."

"Hayır," dedi inançla. "Olabildiğince az görmek gerekir."

Garson, masamızın hazır olduğunu işaret etti ve önümüz sıra terasa kadar gitti. İstediğim gibi, تنها bir yerde, terası sınırlayan çitlerin yakınında, güzel bir köşe masasıydı. Christine'e, öteki masaları görece şekilde, salona oturabilir miyim, diye sordum. Garson, hoş tutucu ve son derece ölçülüydü, Oberoi benzeri bütün otellerin garsonları gibi. Hint mutfağı mı, yoksa ızgara mı tercih ederdik? Seçimimizi etkileme niyeti yoktu doğal olarak, ama Calangute balıkçıları daha bugün sepetler dolusu ıstakoz getirmişlerdi, hepsi pişirilmeye hazır bekliyorlardı orada, beyaz takkesiyle aşçıbaşının ve açık havadaki mangal közlerinin pırlıltısında. Işık oldukça zayıftı, her masanın üzerinde mumlar vardı, ama biraz dikkat edilince, insanları ayırt etmek olasıydı.

"Ne yaptığımı söyledim ben," dedi Christine. "Şimdi sıra sizde, bana söylemek isterseniz tabii."

"Eh, diyelim ki bir kitap yazmaktayım."

"Nasıl bir kitap?"

"Bir kitap işte."

"Roman mı?" diye sordu Christine muzip bir bakışla.

"Öyle bir şey."

"Öyleyse romancısınız," dedi bir çeşit mantık yürüterek.

"Hayır," dedim. "Yalnızca bir deneyim benimki, mesleğim başka, ölü sıçan ararım."

"Ne dediniz?"

"Şaka ediyordum," dedim. "Eski arşivleri karıştırıyorum, eski zamanın yuttuğu tarihi yazmalar arıyorum. Mesleğim bu, adına da ölü sıçanlar diyorum."

Christine, hoşgörüyü bana baktı, biraz da hayal kırıklığıyla. Garson biraz aceleyle geldi ve bize çeşit çeşit soslarla dolu küçük tabaklar getirdi. Şarap ister miyiz, diye sordu, evet dedik. Istakoz geldi, dumanı tütüyordu, bağasında kızartılmış, eti erimiş tereyağında ıslatılmıştı. Soslar çok acılıydı, bir damlası insanın ağzını alev alev yakmaya yetiyordu. Ama hemen sonra, ateş hafifliyor ve damak nefis ve alışılmamış lezzetlerle doluyordu; zencefil ve bilinmedik baharatlar. Istakozumuzun üzerine özenle sosları döktük ve kadehlerimizi kaldırdık. Christine, daha şimdiden çakırkeyif olduğunu itiraf etti, belki ben de öyleydim, ama bilincinde değildim.

"Haydi romanı anlatın bana," dedi bir ara. "Çok merak ediyorum, bekletmeyin beni."

"Ama bir roman değil ki," diye itiraz ettim. "Bir ucu orada, bir ucu burada, doğru düzgün bir hikâyeye bile yok, yalnızca hikâyeye parçacıkları. Ayrıca yazmıyorum da, *diyelim ki* bir kitap yazmaktayım, demiştim."

İkimiz de açtık, belli oluyordu. Istakozun bağasının içini boşaltmıştık bile, garson çabucak yanımıza geldi. Başka şey ısmarladık, seçimini de ona bırak-

tık, ama hafif bir şey arzu ettiğimizi de belirttik, bilgiç bir havayla başını salladı.

"Birkaç yıl önce, bir fotoğraf kitabı yayınladım," dedi Christine. "Sırasıyla bütün bir film, çok güzel bir şekilde basıldı, tam istediğim gibi, film şeritlerinin kenarları da görülüyordu, altyazı yoktu, yalnızca fotoğraflar. Tüm meslek yaşamımda en başarılı olduğumu düşündüğüm bir fotoğrafla başlıyordu, adresinizi bırakırsanız, size gönderirim. Bir kesi-ti büyütülmüş bir baskıydı, yalnızca belden yukarısı görünen bir zenci delikanlıydı; üzerinde yazılı bir fanila, atletik bir vücut, yüzünde büyük bir çaba gösterdiği ifadesi, elleri bir zafer işaretiyle havaya kalkmış; sanki yüz metre yarışının varış çizgisini aşmak üzere..." Biraz gizemli bir havayla bana baktı, tepki göstermemi bekler gibiydi.

"Ne yani?" dedim. "Nerede gizemi bunun?"

"İkinci fotoğraf," dedi, "fotoğrafın bütünüydü. Solda, Marslı gibi giyinmiş bir polis var, suratının üzerine kırılmaz cam inen koruyucu bir başlık, uzun çizmeler, omzunda tüfek, vahşi siperin altında vahşi gözler. Zencinin üzerine ateş ediyor. Ve zenci, ellerini kaldırmış kaçıyor, ama ölmüş bile: fotoğrafı çektiğimden bir saniye sonra ölmüştü bile." Başka bir şey söylemedi ve yemeğe davet etti.

"Kitabımın adı *Güney Afrika* idi ve içinde yalnızca bir tane altyazı bulunuyordu, o da büyütülmüş bir fotoğraftaydı: *Méfiez-vous des morceaux choisis*." Suratını hafifçe buruşturdu ve ekledi: "Seçme parçalar olmasın lütfen, anlatın bana şu kitabın konusunu, ana kavramı öğrenmek istiyorum."

Düşünmeye çalıştım. Kitabım neye benziyor olabilirdi? Bir kitabın ana kavramını açıklamak güçtür. Christine amansız bakışlarını üzerime dikmişti, inatçı bir kızdı. "Diyelim ki kitapta, ben Hindistan'da yitmiş biriyim," dedim çabuk çabuk. "Ana fikri bu."

"Olmaz," dedi Christine, "bu kadarı yeterli değil, böyle kolayca kurtulamazsanız, konunun yalnızca bu kadar olması mümkün değil."

"Konusu bu ama, kitapta ben Hindistan'da yitmiş biriyim," diye yineledim. "Böyle diyelim. Biri beni arıyor, ama benim bulunmaya hiç niyetim yok. Ötekinin gelişini gördüm, günbegün onu izlediğimi söyleyebilirim. Yeğlediklerini ve tiksindiklerini, arzularını ve sakınımlarını, açık yürekliliğini ve korkularını biliyorum. Onu hemen hemen denetimim altında tutuyorum. Buna karşın o, tam tersi, benim hakkımda hiçbir şey bilmiyor sayılır. Kimi belirsiz ipuçları var elinde: bir mektup, karmakarışık ya da kararsız tanıklıklar, çok kısıtlı bir pusula: işaretler, güç bela bir araya getirmeye çabaladığı parçacıklar."

"Ya siz, siz kimsiniz?" diye sordu Christine. "Kitapta yani?"

"Bundan söz edilmiyor," diye yanıtladım. "Ben bulunmak istemeyen biriyim, yani kim olduğumun söylenmesi oyunun bir parçası değil."

"Ya sizi arayan ve çok iyi tanır gibi görüldüğünüz kişi," dedi Christine. "O sizi tanıyor mu?"

"Bir zamanlar tanıyordu, diyelim ki uzun zaman önceydi, kitabın çerçevesi dışında kalan bir zaman."

"Peki, onun sizi bunca bekinmeyle araması neden?"

"Kim bilir," dedim. "Bilmesi zor, yazan benim ve bunu bilmiyorum. Belki bir geçmişin peşindedir, bir şeyin yanıtını arıyordur. Belki zamanında kaçırdığı bir şeyi ele geçirmek istiyordur. Bir anlamda, kendi kendini arıyor. Yani, söylemek istediğim beni ararken, sanki kendini arıyor; kitaplarda sık sık böyle olur, edebiyat işte." Bir süre sustum, çok önemli bir noktaya varmışım gibi, sonra da gizli bir şey söyler havasıyla, "Gerçekte iki tane de kadın var," dedim.

"Nihayet!" diye vurguladı Christine. "Şimdi daha ilginç olmaya başlıyor."

"Ne yazık ki hayır," dedim. "Çünkü onlar da çerçevenin dışındalar, hikâyenin parçası değiller."

"Vay," dedi Christine. "Ama bu kitapta her şey çerçeve dışında mı kalıyor? Çerçevenin içinde ne olduğunu söyler misiniz bana?"

"Bir başkasını arayan bir adam var, söyledim size, beni arayan biri var, kitap onun beni arayışı."

"O zaman bana biraz daha iyi anlatın şunu!"

"Tamam," dedim. "Şöyle başlıyor, o Bombay'a geliyor, elinde uzun zaman kaldığım, adı kötüye çıkmış bir otelin adresi var, işte aramaya oradan başlıyor. Otelde, bir zamanlar beni tanımış olan bir kızla karşılaşılıyor, kızıdan hastalandığımı, hastaneye gittiğimi, sonunda da Hindistan'ın güneyindeki insanlarla bağıntım olduğunu öğrenir. O zaman beni hastanede arıyor, bunun yanlış bir iz olduğu ortaya çıkıyor, sonra Bombay'dan ayrılıyor ve hâlâ beni arama bahanesiyle, bir yolculuğa girişiyor, ama aslında yolculuk nedenleri farklı, temelde kitap bu; onun yolculuğu. Bir dizi insanla tanışıyor doğal olarak, çünkü yolculuklarda insanlarla tanışılır. Madras'a varı-

yor, kenti, çevresindeki tapınakları geziyor, bir araştırma derneğinde benim belli belirsiz bir izimi buluyor. Nihayet Goa'ya geliyor, buraya zaten kendi nedenlerinden ötürü gelmesi gerekiyordu."

Şimdi Christine beni dikkatle dinliyordu, bir yandan da bir nane çomağını emerek bana bakıyordu. "Goa'da," dedi. "Goa'da hem de, ilginç. Orada ne oluyor peki?"

"Orada, birçok başka kişiyle karşılaşılıyor," diye sürdürdüm. "Orada burada aylak aylak dolaşılıyor, sonra bir akşam, küçük bir kente varıyor ve orada, her şey kafasına dank ediyor."

"Her şey ne?"

"Doğrusu," dedim, "çok basit bir nedenden ötürü beni bulamıyordu, çünkü adımı değiştirmiştım. Ve bu adı bulgulamayı başarıyor. Temelde, bulgulamak olanaksız değil, çünkü bir zamanlar onunla ilişkili bir addı. Ne ki bu adı tersyüz edip peçelemiştim. Nasıl anladığını bilmiyorum, ama sonuçta anladı, belki de rastlantı sonucu."

"Neydi bu ad?"

"Nightingale," dedim."

"Güzel bir ad," dedi Christine. "Devam edin."

"Güzel, işte orada, benimle önemli bir işi olduğunu ileri sürerek nerede olduğumu öğrenmeyi beceriyor, biri sahildeki lüks otellerden birinde, buraya benzer bir yerde olduğumu söylüyor."

"Oh la la," dedi Christine. "Bundan sonrasını gerçekten iyi anlatmanız gerek, tam ortamındayız."

"Evet," dedim. "Tam bu oteli alıyorum ortam yerine. Diyelim ki bununki gibi sıcak ve kokulu bir akşam, çok kibar bir otel, deniz kıyısı, üzerinde

mumlar vanan küçük masalı büyük bir teras, uzaktan gelen bir müzik, işi başından aşkın, hoş tutucu ve ölçülü garsonlar, seçkin yemekler ve tabii uluslararası mutfak. Ben bir masada güzel bir kadınla oturuyorum, sizin gibi yabancı olduğu belli olan bir bayan, şu anda bulunduğumuz masaya karşıt yöndeki bir masada oturuyoruz, kadın denize dönük, buna karşın ben başka masalara bakıyorum, ama tatlı tatlı söyleşiyoruz, kadın arada bir gülüyor, bu omuzlarından anlaşılıyor, aynı sizin gibi. Ve bir ara..." Susup terasa baktım, gözlerimi öteki masalarda yemek yiyen insanlar üzerinde gezdirerek. Christine küçük nane çomağını kırmış, sigara gibi ağzının kenarında tutuyordu ve yüzünde derin bir dikkat ifadesi vardı. "Ve bir ara?" diye sordu. "Ne oluyor bir ara?"

"Bir ara, onu görüyorum. Terasın öteki yanında, dipteki bir masada oturuyor. Benimle aynı durumda, karşı karşıyayız. O da bir kadınla beraber, ama bana sırtı dönük olduğu için kim olduğunu kestiremiyorum. Belki kadını tanıyorum ya da tanıdığımı sanıyordum, bana birini anımsatıyor, hatta iki kişiyi, ikisinden biri olması mümkün. Ama böyle uzaktan, mum ışığında, söylemesi güç, ayrıca teras da çok büyük, aynı burası gibi. Kuşkusuz bayana arkasına dönmemesini söylüyor, uzun uzun bana bakıyor, kıpırdamadan; hoşnut, neredeyse güleç bir hali var. Belki o da, benimle oturan kişiyi tanıdığını sanıyor, belki ona da birini anımsatıyor, hatta iki kişiyi, ikisinden biri olması da mümkün."

"Sonuçta, sizi arayan adam bulmayı başardı," dedi Christine.

"Tam değil," dedim. "Pek öyle sayılmaz. Uzun süre beni aradı, ama şimdi bulduktan sonra, artık be-

ni bulmayı arzu etmiyor, sözcük oyununu bağışlayın, ama durum böyle. Ben de, onun beni bulmasını istemiyorum. İkimiz de aynı şeyi düşünüyoruz ve birbirimize bakmakla yetiniyoruz."

"Eeee sonra?" dedi Christine. "Başka ne oluyor?"

"İkimizden biri kahvesini bitiriyor, peçetesini katlıyor, boyunbağını düzeltiyor, diyelim ki boyunbağı var, garsona işaret ediyor, hesabı ödüyor, ayağa kalkıyor, kibarca beraberindeki bayanın iskemlesini çekiyor ve çekip gidiyor. Hepsi bu kadar, kitap bitti."

Christine inanmaz bir havayla bana baktı. "Biraz yavan bir son olduğunu düşünüyorum," dedi fincanını altlığa bırakırken.

"Evet, ben de öyle düşünüyorum," dedim, ben de fincanımı koyarken. "Ama başka çözüm bulamıyorum."

"Anlatanın sonuyla yemeğin sonu," dedi Christine, "çakışıyor."

Bir sigara tüttürdük ve garsona işaret ettim. "Christine," dedim. "Kusura bakmayın, ama galiba fikir değiştirdim, bu yemeği ben ısmarlıyorum, sanırım yeterince param var."

"Yok öyle şey," diye karşı çıktı. "Anlaşmamız açıktı, arkadaşça yemek yenecekti ve hesap paylaşılacaktı."

"Rica ederim," diye üsteledim. "Sizi sıktığım için bir özür olarak kabul edin bunu."

"Ama ben çok eğlendim," diye karşılık verdi. "Paylaşmamız için ısrar ediyorum."

Garson bana yaklaştı ve alçak sesle kulağıma bir şey fısıldadı, sonra da sessiz adımlarıyla uzaklaştı.

"Tartışmaya gerek kalmadı," dedim. "Hesap ödenmiş, adının bilinmesini istemeyen bir otel müşterisi sunmuş bize bu yemeği." Hayretle bana baktı. "Bir hayranınız olsa gerek," dedim. "Benden daha kibar biri."

"Saçmalamayın," dedi Christine. Sonra gücümüş bir havaya büründü. "Dürüstçe değil bu yaptığınız," dedi. "Garsonla anlaşmışsınız."

Odalara giden geçitler, bir manastır geçitlerindeki gibi parlak tahtadan bir sundurmayla örtülüydü ve otelin arkasındaki karanlık bitki örtüsüne bakıyordu. İlk odaya çekilenlerdendik kuşkusuz; insanlar, terastaki şezlonglara yerleşip müzik dinlemek için kalmışlardı. Yan yana, sessizce yürüyorduk, geçidin ucunda, koca bir pervane bir an için pır pır etti.

"Kitabınızda hoşuma gitmeyen bir şey var," dedi Christine. "Ne olduğunu bilmiyorum, ama hoşuma gitmiyor."

"Ben de öyle düşünüyorum," diye karşılık verdim.

"Bakın," dedi Christine. "Size yaptığım bütün eleştirilerle aynı kanıdasınız, bu da dayanılmaz bir şey."

"Ama bütünüyle inanıyorum," diye doğruladım. "Haklısınız. Biraz sizin fotoğrafınızdaki gibi herhalde, büyütme bağlamı bozuyor, olayları uzaktan görmek gerekir. *Méfiez – vous des morceaux choisis.*"

"Ne kadar kalıyorsunuz?" diye sordu bana.

"Yarın yola çıkıyorum."

"Bu kadar erken mi?"

"Ölü sıçanlarım beni bekliyorlar," dedim. "Herkesin bir işi var." İşinden söz ederken yaptığı boyun eğme hareketini taklit etmeye çalıştım. "Bana da bunun için para veriyorlar."

Gülümsedi ve anahtarı kilide sokuverdi.

♥CAN
DÜNYA KLASİKLERİ

- BASEL'İN ÇANLARI / Aragon
KİBAR SEMTLER / Aragon
İKİ YENİ GELİNİN ANILARI / Balzac
VADİDEKİ ZAMBAK / Balzac
GÜNEŞ ÜLKESİ / Tomasso Campanella
BESLEME / Çehov
AMCANIN DÜŞÜ / Dostoyevski
DELİKANLI / Dostoyevski
KARAMAZOV KARDEŞLER / Dostoyevski
DUMAN / William Faulkner
KÖY / Willam Faulkner
BİLİRBİLMEZLER / Gustave Flaubert
KIRMIZI ZAMBAK / Anatole France
BATAK / André Gide
DÜNYA NİMETLERİ ve YENİ NİMETLER / André Gide
KALPAZANLAR / André Gide
VATİKAN'IN ZİNDANLARI / André Gide
YAŞANMIŞ HİKÂYELER / Maksim Gorki
PAN / Knut Hamsun
VICTORIA / Knut Hamsun
ÇILGIN KALABALIKTAN UZAK / Thomas Hardy
MASALLAR / Hermann Hesse
İLYADA / Homeros (Azra Erhat-A.Kadir)
ODYSSEİA / Homeros (Azra Erhat-A.Kadir)
BİR İDAM MAHKÛMUNUN SON GÜNÜ / Victor Hugo
DAVA / Franz Kafka
DÖNÜŞÜM / Franz Kafka
KAPTAN MİHALİS / Kazancakis
YENİDEN ÇARMIHA GERİLEN İSA / Kazancakis
ZORBA / Kazancakis
ATLILAR / Joseph Kessel
LOCARNO DİLENCİSİ / Kleist
GÖKKUŞAĞI / D. H. Lawrence
ADEM'DEN ÖNCE / Jack London
BUDDENBROOK AİLESİ / Thomas Mann
BÜYÜLÜ DAĞ / Thomas Mann

SEÇİLEN / Thomas Mann
TONIO KRÖGER / Thomas Mann
SWANN'IN BİR AŞKI / Marcel Proust
İÇİMİZDEKİ ŞEYTAN / Raymond Radiguet
ORGEL KONTUNUN BALOSU / Raymond Radiguet
KIZIL İLE KARA / Stendhal
PARMA MANASTIRI / Stendhal
ADEM'LE HAVVA'NIN GÜNCEŚİ / Marx Twain
DE PROFUNDİS / Oscar Wilde
FLUSH / Virginia Woolf
PERDE ARASI / Virginia Woolf
AMOK KOŞUCUSU / Stefan Zweig
DEĞİŞİM RÜZGÂRI / Stefan Zweig
DÜNÜN DÜNYASI / Stefan Zweig
FOUCHÉ (BİR POLİTİKACININ PORTRESİ) / Stefan Zweig
GÜNLÜKLER / Stefan Zweig
LYON'DA DÜĞÜN / Stefan Zweig
SATRANÇ / Stefan Zweig
YARININ TARİHİ / Stefan Zweig
YILDIZIN PARLADIĞI ANLAR / Stefan Zweig

ÇAĞDAŞ DRAMA DİZİSİ

ÇAVUŞ MUSGRAVE'İN DANSI / John Arden

GODOT'YU BEKLERKEN / Samuel Beckett

KAHRAMANLAR ALANI / Thomas Bernhard

SON GÜNLER (PUŞKİN) / Bulgakov

ECİNNİLER / Albert Camus

ÖLÜM VE KIZ / Ariel Dorfman

BİYOGRAFİ / Max Frisch

BİZ AŞAĞIDA İMZASI OLANLAR / Aleksander Gelman

PİYANO (Çehov'dan Esintiler) / Trevor Griffiths

AH, HOLLYWOOD / Christopher Hampton

TEHLİKELİ İLİŞKİLER / Christopher Hampton

ŞEYTAN ÇELMESİ / Václav Havel

LARGO DESOLATO (BURUK EZGİ) / Václav Havel

BİLDİRİM / Václav Havel

M. BUTTERFLY / David Henry Hwang

JACQUES İLE EFENDİSİ / Milan Kundera

DON KİŞOT / Lunaçarski

ALTI ÇAĞDAŞ NO OYUNU / Yukio Mişima

SİĞİNTİLER / Slawomir Mrozek

SİLÂHŞÖRÜN GÖLGESİ / Sean O'Casey

ALLAHIN AYISI / Eugene O'Neill

ÖRÜMCEK KADININ ÖPÜCÜĞÜ / Manuel Puig

MARİA İÇİN PARA / Valentin Rasputin

ATEŞLİ SABIR / Antonio Skarmeta

AY, CARMELA / José Sanchis Sinistera

GETTO / Joshua Sobol

KAVGAM / George Tabori

GOYA - YA SANAT YA ÖLÜM / Antonio Buero Vallejo

İGUANANIN GECESİ / Tennessee Williams